Ἀριθ. 356 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Ζ

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΔ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσου. 24 Ὀκτωβρίου 1882

ΤΟ ΑΚΟΥΣΙΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ].

Συνέχεια ἴδε σελ. 850.

ΙΘ'.

Βέρα - Κρουζ

Ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς μόλις ἀπέβησαν καὶ ἤρξαντο περιπατοῦντες ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐξεπλάγησαν αἰσθανόμενοι τὸ ἔδαφος κινούμενον ὑπὸ τοὺς πόδας των, ἀπαραλλάκτως ὡς ἂν εὑρίσκοντο ἐπὶ τοῦ *Φούλτωνος*. Τὸ φαινόμενον τοῦτο πλανᾷ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὴν αἴσθησιν τῶν ναυσιπόρων, εἶνε δὲ λίαν γνωστὸν παρὰ τοῖς ναυτικοῖς. Ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι ταξειδιῶται μὴ γινώσκοντες τοῦτο ἐνόμιζον ὅτι ἡ πλακόστρωτος ἐπιφάνεια, ἐφ' ἧς ἐβάδιζον, ἐσείετο κινουμένη ὑπὸ τῶν ἐκσπώντων κατ' αὐτῆς κυμάτων. Τέλος βαδίζοντες μὲ τὰς κνήμας διεσταλμένας ὅπως διατηρήσωσι τὴν ἰσορροπίαν, ἀφίκοντο ἐνώπιον τῆς μεγάλης πύλης, τῆς ἐν εἴδει θριαμβευτικῆς ἀψῖδος, εἰς ἣν τελευτᾷ ἡ κρηπὶς τοῦ λιμένος τῆς Βέρα Κρουζ καὶ δι' ἧς εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν. Ἐξετάσαντες τὴν πύλην ταύτην καὶ τὰς δύο παρακειμένας μικροτέρας θύρας, εἶδον ὅτι πᾶσαι ἦσαν στεγανῶς κεκλεισμέναι, καὶ ὅτι παρ' αὐταῖς δὲν ὑπῆρχε κώδων ἢ ρόπτρον. Ὁ Πινσὼν ὤθησεν αὐτὴν διὰ τοῦ ποδός.

— **Quien vive?** ἔκραξε φωνή τις ἔνδοθεν.

Οὐδ' ὁ Πινσὼν οὐδ' ὁ Ζωηρὸς ἐννόησαν τὴν ἐρώτησιν, ἐν τούτοις ἐπανέλαβον ἀμφότεροι.

— Ἀνοίξατε!

— **A lo largo!** ἐπανέλαβεν ἡ φωνή.

Ἐπεκράτησε σιγὴ πρὸς στιγμήν, καθ' ἣν ὁ μηχανικὸς ἐνόμισεν ὅτι ἠτοιμάζοντο νὰ ἀνοίξωσιν. Μὴ ἀκούων πλέον θόρυβον ἐκτύπησεν ἐκ νέου. Μικρὰ θυρὶς ἀνεῴχθη αἴφνης ἔν τινι τῶν φύλλων τῆς μεγάλης πύλης, μία λόγχη ἤστραψε καὶ φωνὴ ἐπιτακτικὴ καὶ ἀπειλητικὴ διέταξε τοὺς δύο ξένους ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Ὁ Πινσὼν ἐννόησε τὴν χειρονομίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς λέξεις καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμενεν. Αἱ λέξεις **reglamentos maritimos** προσέβαλον τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ.

— **Reglamentos maritimos**, ἐπανέλαβε στρεφόμενος πρὸς τὸν Ζωηρόν· αὐτὸ βέβαια δηλοῖ ναυτικοὶ κανονισμοί. Πάλιν ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς κατηραμένους;...

Ἡ θυρὶς ἐκλείσθη βιαίως καὶ ὁ Πινσὼν ἀπέμεινεν ἀπεσβολωμένος.

— Εἴδετε τὸ πρόσωπον ἐκείνου ὅστις μᾶς ὡμίλησεν; ἠρώτησεν ὁ Ζωηρός.

— Ὄχι, διότι ἦτον εἰς τὴν σκιάν.

— Ἦτον ἕνας μαῦρος μὲ κάτι μάτια ἄσπρα μεγάλα!

— Καὶ ὁ διάβολος ἂν εἶνε, εἶπεν ὁ μηχανικός, θὰ μᾶς ἀνοίξῃ.

Καὶ ἡτοιμάζετο νὰ κτυπήσῃ ἐκ τρίτου, ἀλλ' ὁ Ζωηρὸς τὸν ἔσυρεν ἐκ τοῦ ἄκρου τοῦ ἐπενδύτου αὐτοῦ.

— Ἂς μὴ τὸν ἐνοχλήσωμεν, κύριε, εἶπε τὸ παιδίον, ἀφοῦ μᾶς ἔδειξε τὴν λόγχην.

— Ἂς τὸν ἐνοχλήσωμεν, ἀπεναντίας, μικρέ μου. Τί θὰ μᾶς κάμῃ; θὰ μᾶς συλλάβῃ, θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸν σταθμόν, διότι διεταράξαμεν τὴν νυκτερινὴν ἡσυχίαν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ κοιμηθῶμεν εἰς τὸ ὕπαιθρον.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, κύριε, ὁμιλεῖ γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοοῦμεν καὶ δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐξηγηθῶμεν. Τί θὰ κάμωμεν; τί θὰ εἰποῦμεν ἂν θελήσῃ νὰ μᾶς κτυπήσῃ;

— Νὰ μᾶς κτυπήσῃ ἀνέκραξεν ὁ Πινσὼν ὑψῶν τὴν πυγμήν. Σοὶ φαίνεται, διότι καμμίαν φορὰν παρέβλεψα τοὺς λόγους τοῦ πλοιάρχου ἀφοῦ ἤμην ζενιζόμενός του, ὅτι εἶμαι τοιοῦτος ὥστε ν' ἀφήσω νὰ κτυπήσουν ἐμὲ ἢ ἐσέ; Τώρα θὰ ἰδοῦμεν.

Ὁ Πινσὼν προὐχώρησεν, ἀλλ' αἴφνης ἔστη.

— Ἔχεις δίκαιον εἶπε πρὸς τὸ παιδίον· ἂς μὴ γυρεύωμεν τώρα καυγάδες. Οἱ ναυτικοὶ κανονισμοὶ δὲν ἐπιτρέπουν, καθὼς ἐκατάλαβα, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς Βέρα-Κρουζ, ὅπου μᾶς ἔφεραν χωρὶς νὰ θέλωμεν· ἂς σεβασθῶμεν αὐτοὺς τοὺς εὐλογημένους κανονισμοὺς καὶ ἂς περιμένωμεν νὰ ξημερώσῃ.

Ἦχει τὸ μεσονύκτιον. Ἠκούσθησαν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς φωναὶ θλιβεραί, μονότονοι ὡς προσευχὴ ψαλλομένη. Αἱ φωναὶ αὗται ἀντήχησαν καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τοῦ τείχους, ἠκούσθησαν ἀσθενέστεραι ὅσον ἀπεμακρύνοντο καὶ ἐπὶ τέλους ἐσβέσθησαν μακράν.

Ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς ἐκάθησαν ἐπὶ λιθίνου ἐδωλίου. Ἡ κρηπὶς ἐφ' ἧς εὑρίσκοντο εἶχε πλάτος μόλις πέντε ἢ ἓξ μέτρων, ἐξ ἀμφοτέρων δὲ τῶν πλευρῶν τὰ κύματα ἔτυπτον αὐτὴν καὶ τὴν ἐκάλυπτον ἐνίοτε δι' ἀφροῦ. Ἐνώπιον αὐτῶν ὑ-

ψοῦτο ὁ μέλας ὄγκος τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Οὐλλόα, οὗ ὄπισθεν ὥρμουν ὁ *Φούλτων* καὶ ὁ *Δάβις*· δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἔκειντο σκόπελοι, ἐφ' ὧν τὰ κύματα ἐξέσπων μετὰ κρότου μονοτόνου, κανονικοῦ, παρομοίου πρὸς τὸν θόρυβον καταπιπτούσης σφύρας σιδηρουργοῦ, ἀκουόμενον ἐξ ἀποστάσεως.

Ὅτε ἤχησεν ἡ πρώτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥρα, αἱ αὐταὶ ἀκουσθεῖσαι καὶ πρότερον φωναὶ ἀντήχησαν ἐκ νέου. Ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν ὁ Πινσὼν διέκρινε τὰς λέξεις **Sentinela alerta** καὶ **Ave Maria.** Ἦσαν αἱ φωναὶ τῶν νυκτοφυλάκων, οἵτινες ἐν χρήσει ὄντες ἐν Μεξικῷ, ὅπως ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἐξαγγέλλουσι τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ συνιστῶσιν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ κοιμῶνται ἐν εἰρήνῃ.

Μετὰ μυρίας ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Μεξικοῦ, ὅπερ κατακτηθὲν τὸ 1519 ὑπὸ τοῦ Φερνάνδου Κορτὲζ, ἀφελόντος αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν Ἰθαγενῶν μοναρχῶν Μοντεζούμα καὶ Γουατιμοτὸν, ἀπέσεισε τὸν ἱσπανικὸν ζυγὸν τὸ 1821 καταστὰθὲν ὁμόσπονδος δημοκρατία, ὁ Ζωηρὸς λικνιζόμενος ὑπὸ τοῦ μονοτόνου κρότου τῶν κυμάτων ἀπεκοιμήθη βαθύτατα. Ὁ Πινσὼν ἐρρέμβασεν ἐπί τινα ὥραν ἀναπολῶν τὰς παραδόξους αὐτοῦ περιπετείας, εἶτα ἀπεκοιμήθη καὶ αὐτός.

Ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκε μόλις, ὅτε ἦχος φωνῶν ἀφύπνισε τοὺς δύο ξένους. Ὁ Ζωηρὸς ἤνοιξε βιαίως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ συρθεὶς ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ Πινσών. Ἐξ μιγάδες φέροντες στολὴν στρατιωτικὴν καὶ πίλους πλατυγύρους, γυμνόποδες, ὡπλισμένοι διὰ τουρεκίων ἀρχαιοτάτου συστήματος περιεκύκλουν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἠρώτων εἰς γλῶσσαν ἀκατάληπτον. Ὁ Πινσὼν ἤρξατο τῆς διηγήσεως τῶν περιπετειῶν του, ἀλλ' οἱ στρατιῶται μὴ ἐννοοῦντες τί ἔλεγε τῷ ἔνευσαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Παρατηρῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦ φρουρίου ὁ μηχανικὸς εἶδεν ὅτι ὁ *Φούλτων* καὶ ὁ *Δάβις* ἐγένοντο ἄφαντοι.

Ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς ὑπερέβησαν τὴν μεγάλην πύλην, ἣν ματαίως εἶχον κρούσει τὴν νύκτα, εἰσῆλθον ἐντὸς διαδρόμου καὶ εὑρέθησαν ἐνώπιον νεαροῦ ἀξιωματικοῦ. Ὁ μηχανικὸς ἤρξατο ἐκ νέου τῆς διηγήσεως τοῦ ταξειδίου του, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀξιωματικὸς δὲν ἐννόει, ἔπεμψε ν' ἀναζητήσωσι τὸν λιμενάρχην, ὅστις ὡμίλει τὴν γλῶσσαν ταύτην.

— Τὰ διαβατήριά σας; ἠρώτησεν οὗτος ἅμα ὡς ἐφάνη καὶ ἐχαιρέτισε τοὺς συλληφθέντας.

Ἡ ἐρώτησις αὕτη γαλλιστὶ γενομένη ἀνεκούρισε τὸν Πινσών, ὅστις φυσικῷ τῷ λόγῳ ἤρξατο ἐκ τρίτου τῆς διηγήσεως τῶν περιπετειῶν του. Ὁ ἀπευθύνας αὐτῷ τὴν ἐρώτησιν ἠκροάζετο μεθ' ὑπομονῆς, ἀλλὰ σείων τὴν κεφαλὴν εἰς ἔνδειξιν δυσπιστίας.

— Πάγει πολὺ καλά, εἶπεν, ἀλλ' εἰς τὴν Μεξικανικὴν δημοκρατίαν δὲν δύναται κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ ἔχῃ ἐν τάξει τὰ χαρτιά του. Ποῦ εἶνε τὰ δικά σας;

— Δὲν σὰς εἶπα, ἀπήντησεν ὁ Πινσών, ὅτι ἐγὼ ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ σπῆτί μου, ὁδὸς *Νολλὲ*, εἰς τὴν Βατινιόλλην, διὰ νὰ κάμω μίαν ἁπλῆν ἐκδρομὴν καὶ . . .

Ὁ λιμενάρχης συνωμίλησεν ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ τοῦ νεαροῦ ἀξιωματικοῦ· ἀκολούθως ὁ τελευταῖος οὗτος ἔνευσε καὶ προσῆλθον ὡπλισμένοι ἓξ στρατιῶται μεθ' ἑνὸς δεκανέως.

— Ἀκολουθήσατε αὐτούς, εἶπεν ὁ λιμενάρχης τῷ Πινσών. Θὰ σὰς φέρουν πρὸς τὸν πρόξενόν σας· ἂν ἡ Ἐξοχότης του ἐγγυᾶται διὰ σάς, εἶσθε ἐλεύθεροι.

— Τί! ἐκραύγασεν ὁ Πινσών, θὰ μᾶς κάμετε νὰ γυρίζωμεν εἰς τὴν πόλιν ἐν τῷ μέσῳ στρατιωτῶν, ὡς κακοῦργοι;

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ δεκανεὺς πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας.

Ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς, ὅστις πεφοβισμένος ἠρείδετο ἐπὶ τοῦ συντρόφου του, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκκινήσωσιν. Ἐξελθόντες τοῦ φυλακείου εὑρέθησαν μετ' ὀλίγον εἰς μεγάλην πλατεῖαν. Τὰ ἐργαστήρια, τὰ καφεπωλεῖα καὶ τὰ καταστήματα ἦσαν κεκλεισμένα· μόλις ἀφυπνίζετο ἡ πόλις. Καὶ ἐν τούτοις, καίτοι δὲν εἶχον βαδίσει οὐδ' ἑκατὸν βήματα, ἠκολούθουν αὐτοὺς ἤδη πεντήκοντα καὶ πλείονες περίεργοι, γυναῖκες πεπλοφόροι, ἄνδρες μὲ πολύχροα σκεπάσματα καὶ παιδία ἡμίγυμνα. Πάντων τούτων τὸ χρῶμα ἦτο χαλκόχρουν βαθύ, οἱ δὲ πλατύγυροι πῖλοι, οὓς οἱ ἄνδρες ἔφερον καταβιβασμένους μέχρις ὀφρύων ἀπέδιδεν εἰς αὐτοὺς ὄψιν ληστῶν. Εἶχε γείνει γνωστὸν ὅτι πειρατικὸν πλοῖον καταδιωκόμενον ὑπὸ ἀτμοπλοίου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατέφυγε τὴν νύκτα ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ φρουρίου Οὐλλόα. Ὑπέθεσαν δὲ ὅτι ὁ Πινσὼν ἦτο ὁ πειρατής, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν μεξικανικῶν ἀρχῶν.

— Βλέπεις, μικρέ; ἔλεγεν ὁ μηχανικὸς πρὸς τὸν Ζωηρὸν, ὅσα θέλει ἂς κάμῃ ὁ Βοαζολῆς, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποπλύνῃ αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν . . . Χάρις εἰς τὰς συμβουλάς του εὑρίσκομαι χωρὶς διαβατήριον, δύο χιλιάδας λεύγας μακρὰν ἀπὸ τὸ σπίτι μου, ἀπὸ τὸν τόπον μου. Ἐξ αἰτίας του μὲ σύρουν αὐτὴν τὴν στιγμὴν οἱ στρατιῶται. . . . Ὤ, εἶνε πάρα πολύ!

Ὅτε ἡ μικρὰ συνοδία ἀφίκετο εἰς τὸ προξενεῖον, ἠκολουθεῖτο ὑπὸ πεντακοσίων τοὐλάχιστον ἀνθρώπων. Ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ γραμματεὺς τοῦ προξενείου, πρὸς ὃν ὁ Πινσὼν κατέστησε γνωστὴν τὴν ἀξιοθρήνητον θέσιν του. Ὁ γραμματεὺς ἔκθαμβος προσεκάλεσε τὸν πρόξενον καὶ ὁ Πινσὼν ἠναγκάσθη ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὴν διήγησιν.

— Ἀλλά, κύριε, πῶς ἐμπορεῖτε νὰ μᾶς ἀποδείξητε τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων σας;

Ὁ τίμιος Πινσὼν ἠρυθρίασε μέχρι τῶν ὤτων καὶ μετὰ βίας κατορθῶν νὰ κρατήσῃ ἐντὸς τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων του τὰς ἐκφράσεις τῆς ἀγανακτήσεως, ἔσυρε τὸ χαρτοφυλάκιόν του, ἐπέδειξε διαφόρους ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνομένας, καὶ ὡμίλησε μετὰ τῆς ἑτοιμότητος καὶ τῆς εἰλικρινείας ἐκείνης, ἣν οἱ ἀγύρται δυσκόλως κατορθοῦσι νὰ μιμηθῶσιν.

Ἂν καὶ ἡ περιπέτεια ἦτο ἀρκούντως παράδοξος, ὁ πρόξενος δὲν ἀμφέβαλε πλέον. Ἄλλως οἱ τρόποι καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Πινσὼν ἐμαρτύρουν ἄνδρα εὖ ἠγμένον καὶ μεμορφωμένον. Ὁ γραμματεὺς ἐπαρῆκεν εἰς τοὺς ταξειδιώτας διαβατήριον, δι' οὗ ἐξουσιοδοτοῦντο νὰ μείνωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἢ νὰ μεταβῶσιν ὅπου ἤθελον. Ἐξελθόντες τοῦ προξενείου ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς μετὰ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ διασχίσωσι τὸ πλῆθος τῶν περιέργων. Τῇ παρακλήσει τοῦ γραμματέως ἡ ὁδηγήσασα αὐτοὺς φρουρὰ τοὺς συνώδευσε μέχρι τοῦ *Ξενοδοχείου τῶν ἐμπόρων* κειμένου ἀντικρὺ τῆς παραλίας καὶ διευθυνομένου ὑπὸ Γάλλου τινός. Καθ' ὁδὸν μάτην οἱ στρατιῶται ἐξήγουν εἰς τὸ πλῆθος ὅτι ὁ Πινσὼν δὲν ἦτο πειρατής, ἀλλ' ἁπλοῦς γάλλος πολίτης. Νομίζοντες ὅτι ἐζήτουν νὰ τοὺς ἀπατήσωσιν οἱ περίεργοι ἀπέμειναν μέχρι τῆς δεκάτης ὥρας ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου καὶ μόνον ὁ φλογερὸς ἥλιος κατώρθωσε νὰ τοὺς ἀποδιώξῃ.

Μεθ' ὁποίας ἡδονῆς ὁ Πινσὼν, ἀφοῦ ἠρίστησεν ἐν ἀνέσει, προσῆλθεν καὶ ἐκάθησεν ἐγγὺς τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου, ὅπερ ἐχορήγησεν αὐτοῖς ὁ ξενοδόχος! Τὸ παράθυρον τοῦτο ἔβλεπε πρὸς τὴν πλατεῖαν τῆς παραλίας, κείμενον ἀντικρὺ τοῦ Τελωνείου. Ὄπισθεν τοῦ κτιρίου τούτου ἠγείρετο τὸ φρούριον Οὐλλόα καὶ πέραν ἐφαίνετο ἡ θάλασσα, ἥτις ἐσπινθήριζεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τοῦ Τροπικοῦ. Χαυνούμενος ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ τῆς ἐπικρατούσης πέριξ αὐτοῦ καὶ ἐντὸς τοῦ πνεύματός του ἡσυχίας ὁ Πινσὼν ἀπεκοιμήθη.

Ὁ Ζωηρὸς τοποθετηθεὶς παρὰ τὸ παράθυρον ἐθαύμαζεν ἀδιακόπως τὰ περικυλοῦντα αὐτὸν καὶ ὑποπίπτοντα ὑπὸ τὴν ὅρασίν του ἀντικείμενα. Ἐνόσῳ ἦτο ἐπὶ τοῦ *Καναδᾶ* καὶ ἐπὶ τοῦ *Φούλτωνος*, ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο πάντοτε εἰς Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ἰδοὺ αἴφνης ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου εὑρίσκετο εἰς πόλιν ἔχουσαν παράδοξον ἀρχιτεκτονικὸν ῥυθμὸν, ἐνώπιον ἀνθρώπων ἄλλης φυλῆς, ἄλλου χρώματος, ὁμιλούντων γλῶσσαν ἀλλοίαν ἐκείνης ἣν ἐγίνωσκεν. Κάτω εἰς τὴν ὁδὸν, ἀντὶ τῶν περιπλανωμένων ἐν ταῖς πλατείαις τοῦ Λονδίνου πυργιτῶν, περιεφέροντο μεγάλοι μέλανες γύπες, τοσοῦτον ἐξημερωμένοι, ὥστε μόλις παρεμέριζον ὅπως ἀφήσωσιν ἐλευθέραν τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς διαβάτας.

Τὴν μεσημβρίαν πᾶσα κίνησις ἐφάνη διὰ μιᾶς κοπάσασα ἐν τῇ πόλει· σπανιοί τινες διαβάται νωθρῶς βαίνοντες, ὤδευον ἐγγὺς τῶν τοίχων ἐπιζητοῦντες τὴν σκιὰν καὶ ἐσύροντο μᾶλλον ἢ ἐβάδιζον. Ὁ πεπυρακτωμένος οὐρανὸς ἐφαίνετο πλέον ὡς εἷς καὶ μόνος ἀπέραντος ἥλιος. Ἀτμοὶ ἐλαφροὶ κυανοῖ ἐδονοῦντο ἐν τῷ αἰθέρι· ἡ ἀναπνοὴ ἐγένετο κοπιώδης. Ὁ Ζωηρὸς, εἰ καὶ ἐκάθητο ἀκίνητος, ἐξεπλήσσετο αἰσθανόμενος τὸ μέτωπόν του περίρρυτον ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος. Ἐπειδὴ ἡ Βέρα - Κρουζ εἶνε ἓν τῶν θερμοτέρων μερῶν τῆς γηΐνης σφαίρας, κατὰ τοὺς μῆνας δὲ Μάϊον, Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον ὁ καύσων καθίσταται κατὰ γράμμα ἀνυπόφορος.

Ἡ προσοχὴ τοῦ παιδίου συνεκεντρώθη μετ' ὀλίγον ἐπὶ τῶν ἰθαγενῶν μιγάδων γυναικῶν, αἵτινες συνηθροισμέναι πέριξ σωρῶν ὑδροπεπόνων, πορτοκαλλίων, κίτρων, ἀνανάδων καὶ εἴκοσιν ἑτέρων καρπῶν ἀγνώστων ἐν Εὐρώπῃ, ἠψήφουν πᾶσαν τὴν θέρμην τῆς φλογερᾶς καμίνου. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διήρχοντο μικρὰ ἁμάξια συρόμενα ὑπὸ ἵππων κατεσκληκότων, ἢ Ἰνδοὶ κεκλιμένοι ὑπὸ τὸ βάρος φορτίου, ὅπερ ἐβάσταζον ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῇ βοηθείᾳ τελαμῶνος, προσδεδεμένου ἐπὶ τοῦ μετώπου.

Κατὰ τὰς τρεῖς ὥρας, καθ' ἃς διήρκεσεν ὁ μεσημβρινὸς ὕπνος τοῦ Πινσὼν, ὁ Ζωηρὸς δὲν ἐκινήθη ἐκ τοῦ παραθύρου, θελγόμενος ἐξ ὅσων ἔβλεπε καὶ παρετήρει καὶ μακαρίζων τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν, ἣν ἔσχε νὰ κρυφθῇ ἐπὶ τοῦ *Καναδᾶ*. Εἰκοσάκις τῷ ἦλθεν ὁ πειρασμὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ διάσημον αὐτοῦ ἐπικίνδυνον ἅλμα, ἀλλ' ἀπετράπη τοῦ σκοποῦ του ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἐξυπνήσῃ τὸν σύντροφόν του.

Ὅτε ὁ Πινσὼν ἐγερθεὶς ἦλθε πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ, τὸ μειράκιον, ὡσεὶ ἀμφέβαλλεν ἀκόμη, ἠρώτησεν ἐπανειλημμένως ἂν εὑρίσκοντο τῷ ὄντι εἰς τὸ Μεξικὸν, εἰς Βέρα-Κρουζ.

— Ἡ Βέρα - Κρουζ, μικρὲ, ἀπήντησεν ὁ μηχανικὸς ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου προσωρμίσθη ὁ Φερνάνδος Κορτὲζ τὸ 1579. Τὸ φρούριον αὐτῆς ἔχαιρεν ἐπὶ πολὺν καιρὸν τὴν φήμην ὅτι ἦτο ἀπόρθητον, ἀλλὰ παρεδόθη τὸ 1839 εἰς τὸν ναύαρχον Βωδέν· πιστεύω ὅτι σοὶ τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε.

— Θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ Μεξικὸν, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Ζωηρός.

— Ὄχι, ἔχομεν ἤδη 30 Μαΐου· αὔριον ἢ μεθαύριον, καθὰ μοὶ εἶπεν ὁ πρόξενος, τὸ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον, τὸ ἐκτελοῦν κατὰ μῆνα τὸ ταξείδιον μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Μεξικοῦ, ἐπιστρέφει εἰς Ταμπίκον, καὶ θὰ ἐπιβιβασθῶμεν εἰς αὐτὸ χωρὶς ἀργοπορίαν.

— Χωρὶς νὰ ἰδοῦμε τὰ παρθένα δάση, τοὺς λειμῶνας, τοὺς πιθήκους καὶ τὰς τίγρεις;

— Θὰ κάμωμεν ἕνα περίπατον εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως, ἀπήντησεν ὁ Πινσὼν, καὶ θὰ ἴδωμεν μακρόθεν καὶ τὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα σοῦ ἔχουν καρφωθῆ τόσον εἰς τὸ κεφάλι. Ὅσον διὰ τὰς τίγρεις καὶ τοὺς πιθήκους, θὰ ἴδῃς ὅσους θελή-

σεις εἰς τὸν Ζωολογικὸν Κῆπον τῶν Παρισίων.

Ὁ Ζωηρὸς δεν ἐτόλμησε ν' ἀπαντήσῃ, ἐνδομύχως ὅμως ἐθλίβη βαθέως. Πῶς λοιπὸν; νὰ κάμῃ τις τόσον μακρυνὸν ταξείδιον, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μεγάλης ἐκείνης χώρας, ὅπου οἱ γύπες περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ οἱ ψιττακοὶ ἵστανται κατὰ ζεύγη ἐπὶ τῶν φοινίκων! Τὸ μειράκιον ηὐχήθη ὅπως νέον τι ἐμπόδιον, παρόμοιον μὲ τὰ τόσα παρ' αὐτῶν συναντηθέντα, ἀνακύψαν αἴφνης μεταβάλῃ τὰ σχέδια καὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Πινσών.

Περὶ τὴν πέμπτην ἑσπερινὴν ὥραν οἱ δύο ταξειδιῶται ἤρξαντο περιφερόμενοι ἐντὸς τῆς πόλεως, ἧς αἱ ὑψηλότεραι οἰκίαι εἰσὶ διώροφοι φέρουσι δ' ἐπὶ τῆς στέγης ἐξώστας, εἰς οὓς οἱ κάτοικοι ἐξέρχονται τὴν ἑσπέραν, ἵν' ἀναπνεύσωσι τὴν θαλασσίαν αὔραν. Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἐξῆλθον τῆς πόλεως, ἧς ἡ ἔκτασις εἶνε λίαν περιωρισμένη. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ ἀπογοήτευσις τοῦ Ζωηροῦ, ὅτε ἀντὶ τῆς ὡραίας πεδιάδος, ἣν προσεδόκα ν' ἀπαντήσῃ, εὑρέθη ἐν τῷ μέσῳ ἀτέρμονος ἀμμώδους ἐκτάσεως! Τῇδε κἀκεῖσε ἐφαίνοντο ἰσχνοί τινες θάμνοι, ἀλλ' οὐδαμοῦ δένδρον, χλόη, ἢ ἄνθος.

Τὸ παιδίον παρετήρει ἔκθαμβον. Ἀπώτατα ἐν τῷ ὁρίζοντι διεγράφετο τὸ σχῆμα ὑψηλῶν ὀρέων, ὧν ἐδέσποζεν ὁ χιονοσκεπὴς κῶνος τῆς Ὀριζάβας.

Οἱ ταξειδιῶται περιειργάσθησαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὰ ὄρη ταῦτα, ὧν ἡ σειρὰ ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς ὧν τὴν κορυφὴν εὑρίσκεται ὁροπέδιον, ἔχον μῆκος διακοσίων λευγῶν, ἐφ' οὗ ἐγείρεται ἡ πόλις τοῦ Μεξικοῦ εἰς ὕψος δισχιλίων μέτρων. Ἡ μεγάλη αὕτη ἄλυσις τῶν ὀρέων διακοπτομένη καὶ σχηματίζουσα ἑκατὸν διακλαδώσεις καλεῖται Βραχώδη Ὄρη ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, Κορδιλλιέραι ἐν Μεξικῷ, καὶ Ἄνδεις ἐν Περουβίᾳ. Οἱ δύο περιηγηταὶ ἀφοῦ ἐβάδισαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους, ἐπλησίασαν πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν Ὁ Ζωηρὸς ἐξεπλάγη βλέπων τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος καὶ τὰ χρώματα τῶν ἀφθόνως ἀνὰ τὴν παραλίαν ἐσπαρμένων κογχυλῶν. Ἐπλήρωσε δι' αὐτῶν τὰ θυλάκια, τοῦθ' ὅπερ ἐπίσης ἔπραξε καὶ ὁ Πινσών, διότι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ μηχανικοῦ αἱ κογχύλαι αὗται εἰσὶ πράγματα σπανιώτατα καὶ ἀξιοθέατα ἐν Εὐρώπῃ.

Περὶ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας ὁ Πινσὼν καὶ ὁ Ζωηρὸς ἐκάθησαν παρὰ τὴν κοινὴν τοῦ ξενοδοχείου τράπεζαν καὶ ἐγεύθησαν ἰχθύων καὶ καρπῶν ἀγνώστων αὐτοῖς. Αἱ ἱσπανιστὶ γενόμεναι συνδιαλέξεις δὲν ἐνδιέφερον αὐτοὺς καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἀπεσύρθησαν, ὅπως περιπλανηθῶσιν ἐκ νέου ἐντὸς τῆς πόλεως. Τὰ μόνα ἀνοικτὰ καταστήματα ἦσαν τὰ καφεπωλεῖα, ὅπου κατηναλίσκοντο παγωτὰ ἀρωματικὰ καὶ ποτὰ ἀναψυκτικά. Περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν αἱ κυρίαι καὶ οἱ κύριοι, εὐρωπαϊκὴν στολὴν φέροντες, μετέβησαν εἰς τὴν παραλίαν, ἥτις εἶνε ὁ μόνος περίπατος τῆς Βέρα-Κρούζ. Τὴν ἑνάτην ὥραν ἡ πόλις πᾶσα ἐφαίνετο ἀποκοιμηθεῖσα καὶ οἱ νυκτοφύλακες φέροντες φανοὺς καὶ ὡπλισμένοι διὰ μακρᾶς λόγχης, τοποθετημένοι εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν ἤρχισαν νὰ ψάλλωσι θρηνωδῶς καὶ μελαγχολικῶς ἀναγγέλλοντες τὰς ὥρας τῆς νυκτός.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἐπαύριον, περὶ τὸ τέλος τοῦ προγεύματος, κρότος τηλεβόλου ἀντήχησεν. Καθεὶς ὥρμησε τότε ἐκτὸς τοῦ ἑστιατορίου καὶ μετέβη εἰς τὴν παραλίαν. Διεκρίνετο εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸ κατὰ μῆνα ἐξ Ἀγγλίας προερχόμενον ἀτμόπλοιον, οὗ ἡ ἔλευσις ἐθεωρεῖτο σπουδαῖον γεγονὸς διὰ τὴν πόλιν τῆς Βέρα-Κρούζ, καθότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δι' αὐτοῦ καὶ μόνου τοῦ μέσου ἐλάμβανε τὰς ἐξ Εὐρώπης εἰδήσεις.

[Ἕπεται συνέχεια].

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος ἐν Φλωρεντίᾳ βιβλίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Γαριβάλδης», γραφέντος ὑπὸ τοῦ κ. Γουερζόνη. Ὁ συγγραφεὺς ἔγνω ἐγγύθεν καὶ ἐμελέτησε τὸν χαρακτῆρα τοῦ μεγάλου ἀνδρός, διὸ καὶ τὸ βιβλίον του ἐθεωρήθη ὡς τὸ ἄριστον τῶν περὶ Γαριβάλδου πολυαρίθμων κατ' αὐτὰς δημοσιευθέντων. Σ.τ.Δ.

Ο ΓΑΡΙΒΑΛΔΗΣ ΩΣ ΙΔΙΩΤΗΣ

Καὶ ὡς ἰδιώτης ὁ Γαριβάλδης ὑπῆρξε τοιοῦτος, ὥστε καὶ ἂν δὲν ἤθελε διαπράξει οὐδὲν τῶν κατορθωμάτων ἐφ' οἷς ἐκλείσθη, θ' ἀπέμενε πάντοτε ἀτομικότης μοναδικὴ ἀξία τῆς μελέτης τοῦ ψυχολόγου καὶ τοῦ καλλιτέχνου Τὸ ξανθὸν παιδίον ὅπερ διέτρεχε τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Νικαίας, ὁ ὡραῖος πειρατὴς ὅστις ἐγοήτευσε τὴν ἀτυχῆ Ἀννίταν, ὁ θριαμβευτὴς δικτάτωρ τοῦ 1860 ὃν βλέπουσαι ἐμφανιζόμενον ἀνέκραζον αἱ σικελιώτιδες ἐν χορῷ «Oh, quant'é beddu»! (ὤ, πόσον εἶνε ὡραῖος!) διετήρησε μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν τὴν ἀνδρικὴν αὐτοῦ καλλονὴν ἥτις εἶχε τύπον πάντῃ ἰδιόρρυθμον μὴ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν συνήθως ἀποδιδόμενον τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς πολεμισταῖς.

Ὁ Γαριβάλδης δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκληθῇ ὡραῖος ἀνὴρ ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ἦν μικρόσωμος, αἱ κνῆμαί του ἦσαν κατά τι καμπύλαι ἐκ τῶν ἔσωθεν πρὸς τὰ ἔξω, ὁ δὲ κορμὸς αὐτοῦ εἶχε τινὰς ἀτελείας. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μὴ ἀσυμμέτρου οὐδ' ἀχάριτος σώματος ἐκείνου ἐπεκάθητο κεφαλὴ ἐξαισία, κεφαλὴ ἥτις ὡμοίαζε, ἀναλόγως πρὸς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐθεᾶτο αὐτὴν καὶ πρὸς τὸ ἐμψυχοῦν αὐτὴν αἴσθημα, πρὸς τὸν Ὀλύμπιον Δία, τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τὸν λέοντα, κεφαλὴ περὶ ἧς ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ἀσφαλῶς ὅτι οὐδεμία μήτηρ ἐγέννησε τοιαύτην, ὅτι οὐδεὶς καλλιτέχνης ἰδεάσθη παρομοίαν. Καὶ πόσον εὐγλώττως ἐλάλει ἡ κεφαλὴ ἐκείνη! πόσοι ὁρίζοντες λογισμῶν ἐξετείνοντο ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ εὐρέος ἐκείνου μετώπου! πόσαι ἀστραπαὶ ἔρωτος καὶ ὀργῆς ἤστραπτον ἐντὸς τῶν μικρῶν ἐκείνων, βαθέων καὶ σπινθηροβολούντων ὀφθαλμῶν, καὶ πόσην ἰσχὺν καὶ εὐγένειαν ἐνταυτῷ ἐνέφαινεν ἡ κατατομὴ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοῦ ῥινὸς μικρᾶς, μυώδους, εὐθείας, σχηματιζούσης μετὰ τοῦ μετώπου μίαν γραμμὴν καθέτως κατερχομένην ἐπὶ τοῦ στόματος· πόσην χάριν καὶ ἡδύτητα περιέκλειε τὸ μειδίαμα τοῦ στόματός του, ὅπερ καὶ αὐτοῦ τοῦ βλέμματος ὑπέρτερον, ἦτο ἀναμφιβόλως, τὸ γλυκερώτερον φῶς, τὸ ἰσχυρότερον γόητρον τῆς μορφῆς του, καὶ ὅπερ οὐδεὶς, θέλων νὰ διατηρήσῃ πλήρη τοῦ πνεύματος τὴν ἐλευθερίαν, ἠδύνατο ἀτιμωρητεὶ ν' ἀντικρύσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Πρὸς τῇ μοναδικῇ ταύτῃ καλλονῇ ἥτις καὶ μόνη ἦτο ἰσχύς, ἡ φύσις, μήτηρ μεροληπτικὴ καὶ φιλόστοργος ἀποδειχθεῖσα πρὸς αὐτὸν, ἐδωρήσατο τὴν εὐκινησίαν καὶ τὴν ἰσχὺν, οὐχὶ τὴν ἀθλητικὴν ἰσχὺν τῶν μυώνων, ἀλλὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἐκείνην τῶν νεύρων, ἥτις ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιρρώννυται διὰ τῆς ἀσκήσεως, καὶ ἥτις ἡνωμένη μετὰ τῆς εὐκινησίας καθιστᾷ τὸ σῶμα ἱκανὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰς τολμηροτέρας γυμναστικὰς κινήσεις.

Κατὰ πόσον δ' ἐπέδιδεν εἰς τὴν γυμναστικὴν ὁ Γαριβάλδης, γινώσκομεν ἐκ τοῦ στόματός του. «Πιστεύω, ὅτι ἐγεννήθην ἀμφίβιος», συνείθιζε νὰ λέγῃ, διηγούμενος ὅτι τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν ἐρρίφθη εἰς τὸ ὕδωρ, ἀνῆλθεν εὐθὺς καὶ ἐπέπλεεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τῷ ὄντι ἀριθμήσαντες τὰ ἄτομα ἅτινα ἔσωσε ῥιφθεὶς εἰς τὸ ὕδωρ εὕρομεν αὐτὰ δεκαέξ· τοῦτο καὶ μόνον θὰ ἤρκει νὰ καταστήσῃ ἐπίσημον πάντα ἄνθρωπον, ἔστω καὶ μὴ ὄντα Γαριβάλδην.

Ὅπως δ' ἐνήχετο, οὕτω καὶ ἵππευεν, ἐπήδα, ἀνερριχᾶτο, ἐσκόπευε διὰ τῆς καραβίνας, ἦτο ξιφομάχος ἄριστος, μεταχειριζόμενος ἐπιδεξίως ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸ ἐγχειρίδιον, χωρὶς οὐδέποτε νὰ λάβῃ μαθήματα παρ' οὐδενὸς, ἀλλ' ἀνευρὼν ἐν τῇ ἁρμονικῇ τῶν μελῶν του κατασκευῇ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει τὸ μυστήριον καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα.

Περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὸ ἴδιον σῶμα. Δὲν περιεβάλλετο πάντοτε τὴν ἐνδυμασίαν μεθ' ἧς ὁ κόσμος συνείθισε νὰ βλέπῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1860. Ἐν Ἀμερικῇ ζῶν μετήλλαξε πολλάκις, καὶ ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις στολὴν, καταλιπὼν τὸ ἐγχώριον ἔνδυμα τοῦ gaucho ἀντὶ τοῦ χονδροῦ ναυτικοῦ ἐπενδύτου, καὶ τοῦτον χάριν τῆς λευκῆς, ἐρυθρᾶς καὶ πρασίνης στολῆς τῆς Ἰταλικῆς Λεγεῶνος. Ἐλθὼν εἰς Ἰταλίαν, ἐν καιρῷ μὲν πολέμου ἐφόρει τὸν ἐρυθρὸν χιτῶνα μὲ πρασίνας παρυφὰς, πλατύγυρον καὶ πτεροστόλιστον πῖλον, μανδύαν λευκὸν καὶ ἀναξυρίδας φαιὰς μεθ' ὑψηλῶν ὑποδημάτων· ἐν ὥρᾳ δὲ εἰρήνης χονδρὸν καὶ μακρὸν ἐπενδύτην κεκλεισμένον μέχρι πώγωνος· ἐν τοιαύτῃ στολῇ εἶδον αὐτὸν ἐν Τουρίνῳ ἐν ἔτει 1859.

Μόνον τὴν πρωΐαν τῆς 5 Μαΐου ἐφάνη ἐπὶ τῶν βράχων τοῦ Κουάρτου, ὁπόθεν ἐπεβιβάσθη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀπερχόμενος εἰς τὴν ἠρωϊκὴν τῆς Σικελίας ἐκστρατείαν, ἐνδεδυμένος τὸν ἐρυθρὸν χιτῶνα καὶ τὸ poncho, ἤτοι τὸν λευκὸν ἀμεριανικὸν μανδύαν ἐπ' ὤμων. Ἔκτοτε δὲ, εἴτε ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν εὐτυχῆ αὐτὴν ἐνδυμασίαν εἴτε νομίζων ὅτι αὕτη κάλλιον πάσης ἄλλης προσηρμόζετο εἰς τὸ σῶμά του, οὐδέποτε κατέλιπεν αὐτήν.

Ἀλλὰ πλέον καὶ τῆς περὶ τὸ ἐνδύεσθαι κομψότητος ἐπεμελεῖτο τῆς καθαριότητος τοῦ σώματος. Ἐποίει συχνὰ καὶ παντοειδῆ λουτρὰ καὶ μετὰ προσοχῆς ἐπεμελεῖτο τῶν χειρῶν, τῆς κόμης καὶ τῶν ὀδόντων. Εἰς τὰ ἐνδύματά του, πολλάκις ἐφθαρμένα καὶ ἀπερρακωμένα οὐδεμία ἀνευρίσκετο κηλίς. Ὁ ναυτόπαις ἐκεῖνος παραδόξως εἶχεν ἀνέκαθεν ἦθος εὐπατρίδου. Εἰς τὸν κατὰ πρῶτον βλέποντα αὐτὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐνεποίει ἐντύπωσιν ἡ ἀφελὴς ἀξιοπρέπεια αὐτοῦ, ἥτις εἶνε τὸ πρῶτον καὶ κύριον προσὸν δι' οὗ οἱ μεγάλοι ἄνδρες προσκτῶνται τὸ σέβας τῶν μικρῶν. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ πρὸς οἱονδήποτε ἔλεγε *σεῖς*. Τὸ *σὺ* ἐφύλαττε διὰ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ ἐπιστηθίους φίλους· οὐδέποτε δὲ ἠκούσθη ἐν ὁμιλίᾳ ποιούμενος χρῆσιν τοῦ lei, ἀντωνυμίας τοῦ τρίτου προσώπου, εἰμὴ λαλῶν πρὸς τὸν βασιλέα. Ὑποδεχόμενος ἔτεινε πρῶτος τὴν χεῖρα οἰκείως· τῶν δὲ κυριῶν, ἂν μάλιστα αὗται ἦσαν σεβασταὶ διὰ τὸ γένος ἢ τὴν ἡλικίαν, ἡσπάζετο τὴν χεῖρα μετὰ ἀβροφροσύνης ἱππότου.

Ἐν ταῖς συνδιαλέξεσι προὐτίμα ν' ἀκροάζηται μᾶλλον παρὰ νὰ ὁμιλῇ, σημεῖον καὶ τοῦτο ἀριστοκρατικῆς ἀβροφροσύνης. Καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα, καὶ εἰς τὰ δευτερεύοντα ζητήματα τῆς ἐθιμοτυπίας καὶ τῆς συνηθείας, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ παράσχῃ ἐκδούλευσιν, νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ ἐνόχλησιν, νὰ πράξῃ τι πρὸς χάριν, οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ αἰτῶν πλούσιος ἢ πένης, ἰσχυρὸς ἢ ταπεινὸς, μετὰ προσηνείας ἀξιεράστου καὶ μετ' εὐκολίας συγκατένευεν εἰς τὴν αἴτησιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπεριεσκεψία μεθ' ἧς ἐρωδίασε δι' ἐπιστολῶν συστατικῶν καὶ διὰ πιστοποιητικῶν φιλοπατρίας ἢ τιμιότητος ἄνδρας πολλάκις ἥκιστα ἀξίους τῆς τοιαύτης τιμῆς, οἵτινες ἐποιήσαντο χρῆσιν ἀναξίαν τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὀνόματός του. Εἰς πάντα ὅμως τὰ ζητήματα ὅσα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν σπουδαῖα, ὅτε ἐπρόκειτο περί τινος τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ δοξασιῶν ἢ περὶ αἰσθήματος δεσπόζοντος ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἡ συνδιάλεξις ἤρχιζε νὰ γίνηται δύσκολος· ἂν δὲ ὁ μεθ' οὗ συνωμίλει ἐξήπτετο καὶ ἐπέμενεν ἀντιλέγων, δι' ἑνὸς γνωμικοῦ, δι' ἑνὸς κινήματος, δι' ἁπλῆς κινήσεως τῶν ὤμων ἐνίοτε ἔκοπτε τὴν συζήτησιν. Ὅτε ἐν ἔτει

1864 ἐπεσκέψατο τὸν λόρδον Παλμερστῶνα εἰς τὴν οἰκίαν του, οὗτος ἐπιτηδείως ἔστρεψε τὴν ὁμιλίαν ἐπὶ τῆς Ἑνετίας καὶ προσεπάθησε νὰ πείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ ζήτημα ὤφειλε ν' ἀναβληθῇ, ν' ἀνατεθῇ δὲ ἡ λύσις του εἰς τὴν διπλωματίαν καὶ εἰς τὰς συνθήκας· ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἀποτόμως διακόψας αὐτόν :—Τί μοὶ λέγετε περὶ ἀναβολῆς! ἀνέκραξεν, οὐδέποτε καλεῖται πρόωρος ἡ ἀπόφασις τῶν δούλων ἐξανισταμένων ὅπως θραύσωσι τὰ δεσμά των. Καὶ μετὰ βιαίου κινήματος ἐγερθεὶς ἀφῆκεν ἔκθαμβον καὶ κεχηνότα τὸν εὔγλωττον αὐτοῦ ἀντίπαλον.

Ἔστωσαν ταῦτα ἱκανὰ ὅπως ἐξαγάγωσι τῆς ἀπάτης τοὺς ὀλίγους ἐκείνους, οἵτινες ἀγνοοῦμεν διὰ τίνας σκοποὺς ἐφαντάσθησαν τὸν Γαριβάλδην ὡς νευρόσπαστον ἄνευ ἰδεῶν καὶ ἄνευ θελήσεως, οὗ ἐκίνουν τὰ ἐλατήρια καὶ ἐρρύθμιζον τὰς κινήσεις κατὰ βούλησιν οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν εὐάριθμοι ῥαδιοῦργοι Εἶχεν ἀληθῶς ὀλίγας ἰδέας, πλὴν αἱ ὀλίγαι αὗται εὑροῦσαι ἐλεύθερον τὸ πεδίον ἐν τῷ πνεύματί του ἐριζώθησαν ἐν αὐτῷ βαθέως καὶ ἰσχυρῶς. Τὸ μετ' αὐτοῦ συζητῆσαι ἦτο καὶ διὰ τοὺς τὰ μάλα σεβαστοὺς αὐτῷ ἡ δυσκολωτάτη τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἦτο σφαῖρα χαλυβδίνη μὴ παρέχουσα οὐδαμόθεν λαβήν. Ὁ Φραγκίσκος Κρίσπης, ἐγκωμιάζων τὸν ἥρωα κατὰ τὸ ἐν τῇ βουλῇ γενόμενον μνημόσυνον εἶπεν : «Οὐδεὶς ὑπῆρξεν ἰσχυρότερος αὐτοῦ κατὰ τὴν θέλησιν. Ἔπραττε πάντοτε ὅ,τι ἤθελεν, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον ἠθέλησε καὶ ἐπόθησεν ἀείποτε διακαῶς, τὸ καλὸν τῆς Ἰταλίας». Καὶ ἡ διαβεβαίωσις αὕτη μάρτυρος αὐτόπτου, διατελέσαντος παρὰ τὸ πλευρόν του κατὰ τὰς κρισιμωτέρας διὰ τὴν πατρίδα στιγμὰς, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς τοῦ κόπου νὰ γράψωμεν πλείονα.

Ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων διεκρίνετο ἔτι μᾶλλον τὰ ἀπλοϊκὰ ἤθη του. Ὀλίγιστοι ὑπῆρξαν ὡς αὐτὸς ἐγκρατεῖς εἰς τὴν πόσιν καὶ ὀλιγαρκεῖς εἰς τὴν τροφήν. Μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς τῆς ζωῆς του, ὅτε οἱ ἰατροὶ διώρισαν αὐτῷ τὸν οἶνον ὡς φάρμακον, ἔπινε πάντοτε ὕδωρ· ἠξίου δὲ ὅτι ἦτο γνώστης ἄριστος τῆς ποιότητος τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ ἀπεγεύετο μεθ' ἡδονῆς, καὶ ἐξεθείαζεν αὐτὸ ἐνώπιον τῶν συνδαιτυμόνων, — οἵτινες δὲν συνεφώνουν ὡς πρὸς τοῦτο πάντοτε μετὰ τῆς γνώμης του,—ὡς τὸ νέκταρ τῶν ποτῶν. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τροφὴν ἔτρωγεν ὀλίγον κρέας, τοῦτο δὲ προήρχετο ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν λειψάνων ποιᾶς τινος πυθαγορικῆς δοξασίας, ἅτινα οὐδέποτε κατώρθωσε ν' ἀποδιώξῃ ἐντελῶς ἐκ τοῦ πνεύματός του· προὐτίμα τοὺς ἰχθῦς, τοὺς καρποὺς καὶ τὰ ὄσπρια. Ὀρεκτικώτερον ἦτο δι' αὐτὸν πινάκιον σύκων ἢ φασιανὸς μετ' ὕδνων. Ὅτε ἦτο ὑγιὴς ηὐχαριστεῖτο ν' ἁλιεύῃ ὁ ἴδιος τοὺς ἰχθῦς καὶ δὶς ἢ τρὶς καθ' ἑβδομάδα, ὑπὸ τὸ ὠχρὸν φῶς τῆς σελήνης, παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα τῶν υἱῶν του ἢ ἐκ περιτροπῆς ἕνα τῶν ἐν Καπρέρᾳ συντρόφων του ἐπέβαινεν ἀκατίου καὶ διηυθύνετο ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος καὶ ἄλλοτε εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς παραλίας ἐκείνης, βριθούσης συνήθως ἰχθύων. Ἐκεῖ διέμενε μέχρι τῆς πρωΐας, ἁλιεύων δι' ἀγκίστρου οὐδέποτε δὲ διὰ δικτύων, καὶ ἐπέστρεφε σπανίως μὲ χεῖρας κενάς, ἀλλὰ πάντοτε σχεδὸν μὲ ἄγραν ἀρκετὴν διὰ τὸ γεῦμα αὐτοῦ καὶ πάσης τῆς ἀποικίας.

Ἀλλὰ τὸ κυριεῦον αὐτὸν πάθος ἦτο ἡ γεωργία. Ὅτε ἐγένετο ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1871, ἔγραψε διὰ χειρός του ἐπὶ τοῦ δελτίου «*τὸ ἐπάγγελμα Γεωπόνος*» καὶ δὲν ἐψεύδετο. Τὸ ἓν τρίτον τῆς ἀγόνου Καπρέρας ἐγένετο καρποφόρον χάρις εἰς τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου του τῇ ἐπιστασίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ἐπιμόνῳ αὐτοῦ θελήσει.

Τὸ πρῶτον ἔργον τῶν χειρῶν του ἦτο ἄμπελος ἐπὶ δροπεδίου μικροῦ, κειμένου ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπὸ τῆς οἰκίας του εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Ἄκραν ὁδοῦ. Καίτοι ὅμως τὸ ποτὸν τῶν παραγομένων λευκῶν σταφυλῶν ἦτο ἐξαίρετον, ἡ κατὰ τὸν τρυγητὸν ἐσοδεία οὐδέποτε ἀντήμειψε τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔξοδα αὐτοῦ. Βραδύτερον ἀρχίσας ἤδη νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ μετεποίησεν εἰς ἀγρὸν ἕκτασίν τινα γῆς ἐκ τεσσάρων ἑκταρίων· ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐχὶ ἕνεκα τοῦ γεωργοῦ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους, ἡ συγκομιδὴ δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας.

Ἔρωτα πολὺν ἔτρεφεν ἰδίως πρὸς τὸ πρότυπον αὐτοῦ ἐν Καπρέρᾳ κτῆμα, τὸ Φοντανάτσιο. Πρὸ τοῦ 1859 καὶ τὸ κτῆμα τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξηρῶν βράχων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπαύστου καλλιεργείας ἐφυτεύθησαν ἐν αὐτῷ καὶ εὐδοκίμησαν ἡ ἄμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ῥοδακινέα, ἡ ἀμυγδαλῆ, τὰ ἐνδόσυκα, καὶ πρὸς τούτοις, εἰ καὶ μαστιζόμεναι ὑπὸ τοῦ βορειοανατολικοῦ ἀνέμου, ἡ λεμονέα καὶ πορτοκαλλέα.

Ἐκεῖ κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καλύπτων τὴν κεφαλὴν διὰ μεγάλου πλατυγύρου πίλου, φέρων τὸν ἐρυθρὸν χιτῶνα καὶ ἐφωδιασμένος πάντοτε διὰ μαχαιρῶν καὶ ψαλίδων ἐξαρτωμένων συνήθως ἀπὸ τῆς ζώνης του, διήρχετο ὥρας πολλὰς τῆς ἡμέρας ποτίζων, ἐκφυλλίζων, ἐγκεντρίζων, φαιδρὸς ἂν ἀπέμενε μόνος, συνοφρυούμενος δὲ ἄν τις ὀχλητὴς ἐπισκέπτης ἢ ἄκαιρόν τι τηλεγράφημα ἤρχετο νὰ ταράξῃ τὴν ἡδονὴν τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ ἐνασχολήσεως.

Δὲν εἰργάζετο δὲ ἐμπειρικῶς. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του τὰ περὶ γεωργίας συγγράμματα ἦσαν ἄφθονα. Καὶ ἐν μέρει διὰ τῆς βοηθείας τῶν βιβλίων τούτων, ἐν μέρει διὰ τῶν συμβουλῶν τοῦ δεῖνα γεωπόνου, ὃν κατέταττεν ἀμέσως μεταξὺ τῶν φίλων του, καὶ χάρις εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ πνεύματός του, φύσει ἀποκλίνοντος εἰς φυσικὰς μελέτας, ἐσχημάτισε σύστημα ἰδεῶν ἐπιστημονικῶν καὶ πρακτικῶν, οἷον ὀλίγιστοι τῶν μεγάλων τῆς Ἰταλίας γεωπόνων κατέχουσιν.

Ἐκόμισεν ἐξ Ἀγγλίας γεωργικὰς μηχανὰς, ἤνοιξε τάφρους πρὸς δίοδον τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἐμεριμνησε νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὰς εὐφορωτέρας γαίας, κατέστησεν αὐτὰς παχυτέρας διὰ λιπασμάτων καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεμελήθη τῆς κτηνοτροφίας, σχηματίσας ποίμνιον ἐξ 150 βοῶν καὶ 400 προβάτων. Βαθμηδὸν μεριμνῶν ἀπαύστως περὶ τοῦ μικροῦ τούτου κτήματος ὅπερ ἀπέκτησε παλαίων ἀνὰ πᾶσαν σπιθαμὴν κατὰ τοῦ γρανίτου ἐφωδίασεν αὐτὸ μὲ πᾶν ὅ,τι ἡ ἐπιστήμη ὑποδεικνύει ὡς συντεῖνον εἰς τὴν καλλιέργειαν, κατασκευάσας σταύλους, καλύβας, ἀποθήκας κόπρου, κυψέλας, περιστερεῶνας καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἠφάνισε τὴν περιουσίαν του. Ὁ Γαριβάλδης οὐδέποτε ὑπῆρξε πλούσιος· πλὴν τὰ ὀλίγα χρήματα ἅτινα διὰ τῆς οἰκονομίας εἶχε θέσει κατὰ μέρος ἐν Ἀμερικῇ, ὅσα ἐκληρονόμησεν ἐκ τῶν ἀδελφῶν του, ὅσα ἐκέρδησεν ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τῶν πεμφθέντων αὐτῷ πολυαρίθμων δώρων, τὰ ποσὰ ἅτινα τῷ ἐδώρησαν ἢ τῷ ἐδάνεισαν οἱ φίλοι του, τὰ πάντα ἐρρίφθησαν καὶ ἠφανίσθησαν εἰς τὸ ἀπύθμενον χάσμα τῶν ἐν Καπρέρᾳ κτημάτων, ἅτινα δὲν ἀπέδωκάν ποτε εἰς τὸν πλήρη ζέσεως καλλιεργητὴν αὐτῶν οὐδὲ κἂν τὰ ἡμερομίσθια ὅσα ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ὑπὲρ αὐτῶν ἐξώδευσεν.

*

Μὴ δυνάμενος βεβαίως νὰ διημερεύῃ πάντοτε εἰς τοὺς ἀγροὺς, τὰς βροχερὰς καὶ τὰς ἀνεμώδεις καὶ παγερὰς τοῦ χειμῶνος ἡμέρας διήρχετο μένων οἴκοι καθήμενος πάντοτε σχεδὸν μετὰ τὸ 1860 πρὸ τοῦ ἐξώστου τῆς νέας αὐτοῦ οἰκίας ἀποβλέποντος πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν. Ἀνέγνω πολλὰ καὶ διάφορα, χωρὶς ὅμως νὰ εἶνε ἐμμανὴς ἀναγνώστης. Εἴπομεν ἤδη τίνα βιβλία προὐτίμα· κατὰ πρῶτον λόγον τοὺς ἱστορικοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης, τὰ γεωργικὰ καὶ μαθηματικὰ συγγράμματα καὶ τὰς ποιήσεις. Ἐκ τῶν ποιητῶν πάλιν προὐτίμα ἐκ μὲν τῶν ἰταλῶν τὸν Οὔγον Φόσκολον, ἐκ δὲ τῶν Γάλλων τὸν Σενιέρον καὶ τὸν Βολταῖρον. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔσχε μεγάλην συμπάθειαν διὰ τὸν Γκουερράτσην καὶ τὸν Βίκτωρα Οὔγκώ, δύο συγγραφεῖς πάντῃ ἀκαταλλήλους πρὸς κατευνασμὸν τῆς φαντασίας του καὶ διὰ τὴν *Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἰταλίας* τοῦ Ἄττου Βανούτση, ἐξ ἧς παρέθετεν ὁλοκλήρους σελίδας καὶ εἰς τὰ μυθιστορήματά του. Ἀλλὰ παρὰ πάντα τὰ λοιπὰ φίλτατον δι' αὐτὸν βιβλίον, σύντροφος ἀχώριστος τῶν ἀγρυπνιῶν του ὑπῆρξε τὸ ᾆσμα τοῦ Φωσκόλου, *Τὰ Μνήματα*, ὅπερ εὗρον ἀνοικτὸν καὶ παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του.

Εἰς τὸ γράφειν ἦτο ἀνεξάντλητος, ἀκαταπόνητος, καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἀσχολιῶν, τεράστιος τὴν γονιμότητα. Δὲν ἀναφέρω τὰς ἐπιστολάς του, εὐγλώττους μάρτυρας τῆς εὐχερείας τῆς γραφίδος του· ἀλλ' ἐν τῷ γήρατι συνέγραψε τρία μυθιστορήματα, τὴν *Κλαυδίαν, ἤτοι τὴν κυβέρνησιν τοῦ Μοτακοῦ, Καρτώνην τὸν ἐθελοντὴν* καὶ τοὺς *Χιλίους τῆς Μαρσάλας*. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπεχείρησε νὰ γράψῃ ἐν ἀνομοιοκαταλήκτοις στίχοις τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του, ἡμεῖς αὐτοὶ δὲ τὸ 1864 ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ στόματός του τινὰ ἀποσπάσματα. Ἐγκαταλιπὼν τὸ ἔργον τοῦτο, ἄγνωστον διὰ τίνας λόγους, ἀνέλαβε νὰ γράψῃ τὸ αὐτὸ θέμα ἐν πεζῷ λόγῳ, συγγράφων τ' *Ἀπομνημονεύματά* του, ἀφ' ἧς ἐποχῆς διέκοψεν αὐτὰ τὸ 1850 μέχρι τῆς εἰς Γαλλίαν ἐκστρατείας. Τ' *Ἀπομνημονεύματα* ταῦτα, καθ' ἃ θετικῶς γινώσκομεν, παρέδωκε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἐντὸς κιβωτιδίου κεκλεισμένου τῷ υἱῷ αὐτοῦ Μενόττῃ ῥητῶς παραγγείλας αὐτῷ νὰ μὴ τὰ δείξῃ εἴς τινα ἐνόσῳ αὐτὸς ἔζη, νὰ τὰ δημοσιεύσῃ δὲ παρελθόντος χρονικοῦ τινος διαστήματος ἀπὸ τῆς τελευτῆς του.

Ἀναμεμιγμένα μετὰ τῶν *Ἀπομνημονευμάτων* εὑρέθησαν καὶ θὰ εὑρεθῶσι πλείονα ὅταν τὰ ἔγγραφά του πάντα ἐρευνηθῶσι καὶ διαχωρισθῶσιν ἀκριβῶς — χαρτία διάφορα ἐφ' ὧν ἦσαν γεγραμμέναι σκέψεις καὶ ἰδέαι, προβλήματα, σημειώσεις, μελέται φυσικαὶ καὶ μαθηματικαί, ὡς καὶ μικρὸν κατάστιχον τῶν οἰκιακῶν ἐξόδων.

Φύσει ποιητὴς, δυνάμενος ἴσως καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τῆς ποιήσεως νὰ διαπρέψῃ ἀσκούμενος ἐν τοῖς κανόσι καὶ τῇ παιδείᾳ, καὶ βίον ποιητικὸν διαγαγὼν δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν πειρασμῶν Μούσης τινὸς ἰδιορρύθμου καὶ ἀκαλλιεργήτου ἐμφωλευσάσης ἐν τῷ πνεύματί του· καὶ ἐπλήρου τετράδια ὁλόκληρα διὰ στίχων, ὧν ἱκανὰ τεμάχια ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς ἀπαγγελλόμενα παρὰ τοῦ ἰδίου, ὥστε δὲν ἠθέλομεν ἐκπλαγῆ ἂν ἐβλέπομεν αἴφνης δημοσιευομένην συλλογὴν ποιήσεων αὐτοῦ ἐξαχθεῖσαν ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα κατέλιπεν. Καὶ δὲν ἔγραφε μόνον στίχους ἰταλικοὺς, ἀλλὰ καὶ γαλλικοὺς πολλάκις, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πολεμικὸς ὕμνος ὃν συνέθετο ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀπήγγειλε κατὰ τὴν νυκτερινὴν ἔφοδον τῆς Διζῶνος, καὶ τὸ πρὸς τὸν Βίκτωρα Οὔγκὼ ᾆσμα γραφὲν τὸ 1867 εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ τότε δημοσιευθείσης «Voix de Guernessey»· τὸ ᾆσμα τοῦτο τοῦ Γαριβάλδου φλέγον ἔτι ἐκ τῆς προσφάτου τῆς Μεντάνας ὀργῆς, περιέχει τῇ δὲ κακεῖσε ἐν τῷ μέσῳ τῆς μονοτονίας τῶν ῥητορικῶν ἀποστροφῶν πολλὴν ζωήν, ἀντηχοῦσι δὲ αἴφνης ἐν αὐτῷ ῥωμαλέοι καὶ ἐπίσημοι ἴαμβοι ὡς οἱ τοῦ Βαρβιέ. Ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ :

Quand plus heureux jadis, aux champs de Parthenope,
Mes jeunes miliciens ont étonné l' Europe,
Essuyant leurs pieds nus sur le tapis des rois,
Donnant à leur ce qui fut tant de fois,

Le rêve, le soupir, l'espoir de nos ancêtres,
Crois-tu qu'ils ont servi, combattu pour des maîtres ?
L'amour de la patrie fut leur seule passion,
Et de l'humanité libre la mission.
Ce n'est pas vrai qu'aux rois nous ayont fait l'aumône ;
Nous servions l'Italie, nous ne servions personne.

. . . . . .

. . . . . .

Παρὰ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἡ στοργὴ εἶνε ἰσχυροτάτη. Γινώσκομεν μετὰ πάσης λατρείας ἠγάπησε τὴν μητέρα του, ἧς ἔφερε πανταχοῦ κατὰ τὴν ὀδύσσειάν του τὴν εἰκόνα ὡς περίαπτον, ἣν ἐπανέβλεπε καὶ μεθ' ἧς ἀνεστρέφετο ἐν ὀνείροις ὥσπερ μετὰ ζώσης, καὶ πρὸς ἣν προσηύχετο μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἐλπίδος. Διηγήθημεν δὲ ἀλλαχοῦ μετὰ πόσου πάθους ἠράσθη τῆς Ἀνίττας, ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα. Ἄριστα βεβαίως θὰ ἔπραττεν ἂν ἐτήρει πίστιν διαρκῆ πρὸς τὸν πρῶτον τοῦτον, ὡραῖον καὶ ἡρωϊκὸν ἔρωτα· ἀλλ' ἡ φύσις δὲν ἠδυνήθη νὰ τῷ χαρίσῃ πάσας τὰς τελειότητας· ἀπεναντίας ἔθηκεν ἐντὸς τοῦ αἵματός του ἰσχυρὰν καὶ ἀκάθεκτον μίαν ἀτέλειαν, τὴν πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν ῥοπήν.

Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου ἀφικόμενοι, ἐπαναλαμβάνομεν ὅ,τι ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου τούτου εἴπομεν· τὸ κεφάλαιον τῶν ἐρώτων τοῦ Γαριβάλδου εἶνε θέμα, ὅπερ δὲν δυνάμεθα νὰ διαπραγματευθῶμεν. Προστίθεμεν μόνον, ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐν Καπρέρᾳ πλὰξ ἐπιτυμβία, ἧς τὴν ἐπιγραφὴν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἅπας ὁ κόσμος ἀνέγνω, ὅτι ἡ Ἀννίτα Γαριβάλδου ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ὁποίας ἐστὶ γεγραμμένον ὅτι ἐγεννήθη τὴν 5 Μαΐου 1859 ἀπεβίωσε δὲ τὴν 25 Αὐγούστου 1875, δὲν εἶνε θυγάτηρ τῆς κυρίας Φραγκίσκης Ἀρμοζίνου. Ἡ κόρη αὕτη ἦτο τέκνον κυρίας τινὸς ἐκ Νικαίας μεθ' ἧς ἔσχε σχέσιν ὁ Γαριβάλδης κατὰ τὴν μεταξὺ τοῦ 1856 καὶ 1857 περίοδον ὅτε ἐποίει συχνὰ ταξείδια μεταξὺ Νικαίας καὶ Καπρέρας. Ἡ ῥηθεῖσα κυρία εἰς καλὴν ἀνήκουσα τάξιν ζῇ εἰσέτι καὶ ἴσως ἐν στενοχωρίᾳ ἐν τῇ γενεθλίῳ πόλει· διὰ τοῦτο καλὸν κρίνομεν ν' ἀποσιωπήσωμεν τὸ ὄνομά της.

Ἡ αἰτία δι' ἣν συνεζεύχθη κατόπιν μετὰ τῆς Ῥαϊμόνδη καὶ οὐχὶ μετὰ τῆς κυρίας ταύτης μεθ' ἧς ἐτεκνοποίησεν, ἔκρινε δὲ καλὸν νὰ νομιμοποιήσῃ τὸν Μαύλιον, τὴν Κλαιλίαν καὶ τὴν Ῥοζίταν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν Ἀννίταν, τέκνον καὶ αὐτήν, ὡς πάντες οἱ ἀδελφοί της, ἐξ ἔρωτος, εἶνε πρόβλημα ὅπερ ἡ ἱστορία ἔτι δὲν ἔλυσε, θὰ πράξῃ δὲ καλῶς, μὴ ἐμβαθύνουσα ἐν αὐτῷ ὅπως τὸ λύσῃ. Τὰ αἴτια δι' ἃ ἀγαπᾷ τις καὶ δὲν νυμφεύεται, νυμφεύεται καὶ δὲν ἀγαπᾷ καὶ παύει τοῦ ἀγαπᾷν ἀφότου νυμφευθῇ, εἶνε αἰνίγματα τοῦ τυφλοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἔρωτος, ὧν οὐδεὶς θνητὸς εὗρε μέχρι τοῦδε τὴν λύσιν.

Ἀφήσωμεν λοιπὸν αὐτὸν μετὰ τοῦ φορτίου τῶν ἐρωτικῶν του ἁμαρτιῶν πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου ὅπου κατὰ τὴν δίκην κρίνονται αἱ πράξεις καὶ αἱ προθέσεις, αἱ ἐλαφρυντικαὶ καὶ αἱ ἐπιβαρυντικαὶ περιπτώσεις.

Ὁ Γαριβάλδης, κακὸς συνωμότης ὡς καὶ ἐν ταῖς συνωμοσίαις τοῦ ἔρωτος, ἐνήργησεν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ μὴ ἀποκρύψας ποτὲ ὅ,τι ἠσθάνετο καὶ ὅ,τι ἐπόθει. Ἔπραξε καὶ τι πλέον. Ὁστισδήποτε ἄλλος εἰλικρινέστερος καὶ τολμηρότερος ἐραστὴς θὰ εἶχε τὴν πιθανότητα ὅτι ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν πρᾶξίν του. Ἀλλὰ τοιαύτην ἐλπίδα δὲν εἶχεν ὁ Γαριβάλδης. Ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα περίπου ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου οἱ ὀφθαλμοὶ ἔμενον ἀτενῶς προσηλωμένοι ἐπ αὐτοῦ· οὐδ' ἓν βῆμα ἠδυνήθη νὰ ποιήσῃ ποτὲ οὐδ' ἓν νεῦμα, οὐδὲ λέξιν νὰ προφέρῃ, οὐδὲ νὰ μεταβῇ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οὐδὲ νὰ λάβῃ ὡς συντρόφους ἕνα ἢ πλείονας φίλους, χωρὶς νὰ ἴδωσι τοῦτο μυριάδες ὀμμάτων καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀναγγείλωσι μυριάδες χειλέων.

Τοιοῦτος τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ὁ κλῆρος. Πάντες γινώσκουσιν ἐκ μνήμης τὰς δεκατρεῖς συζύγους τοῦ Καίσαρος· ἀλλ' οὐδεὶς γινώσκει ποσάκις τῆς ἡμέρας ὁ ἀπελεύθερος εἰσήρχετο ἐντὸς τῶν οἴκων τῆς ἀκολασίας ἐν Ῥώμῃ.

Τοιαύτη ὑπῆρξε καὶ τοῦ Γαριβάλδου ἡ τύχη. Ἂν ἤθελε διαγάγει ἄσημον βίον, ἡ ἱστορία τῶν συζύγων καὶ τῶν υἱῶν του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυκεῶνος τῆς ἐρωτικῆς ἀκρασίας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἤθελε παρέλθει ἀπαρατήρητος. Ἀλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ χρόνος ἀποξέων τὰς τελευταίας σκωρίας αἵτινες καλύπτουσιν ἔτι τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἥρως, θὰ θάψῃ αὐτὰς εἰς τὴν λήθην.

Χ . . .

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ

Περιγραφὴ

τοῦ μαθητικοῦ βίου ἐν Γερμανίᾳ.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 658.

Πλᾶσις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ φοιτητοῦ ἐν τῷ βίῳ.—Αἴθουσαι ἀκροάσεων καὶ ξενοδοχεῖον.

Ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω οἷαν ἐπίδρασιν ἀσκεῖ ὁ Goethe ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν τοῦ σπουδαζοῦ πράξεων. Ἀλλ' ὁ μέγας οὗτος ποιητὴς ἐπιδρᾷ ἔτι σπουδαιότερον ἐπὶ τῶν κυρίων αὐτοῦ ἀσχολιῶν. Κατὰ τὴν γνώμην οὐχὶ ἀσημάντου μέρους φοιτητῶν λέγων ὁ Goethe ἐν τῷ *Τάσσῳ* τὸ γνωστὸν, ὅτι: «τὸ πνεῦμα σχηματίζεται ἐν τῇ ἠρεμίᾳ, ὁ δὲ χαρακτὴρ ἐν τῷ ῥεύματι τῆς ζωῆς», ἔγραφεν ἔχων ἐν νῷ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν. Ἕκαστος λοιπὸν σπουδαστὴς ἱκανῶς ἀναπτύξας τὸ πνεῦμα ἐν τῇ εἰδυλλιακῇ ἠρεμίᾳ τοῦ γυμνασίου, βλέπει νῦν, εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἐλευθερίαν, ἐπελθοῦσαν τὴν ἁρμοδίαν στιγμὴν ὅπως ἀναπτύξῃ καὶ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα, διὸ καὶ ἄφετος καὶ ἀδέσμευτος ῥίπτεται εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ κόσμου. Τούτου δ' ἕνεκα ὁ ἄθυμος σπουδαστὴς ἐν τῷ ῥεύματι τοῦ βυρτσβουργείου κόσμου ζῇ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτῆρός του τακτικῶς καὶ κατὰ γράμμα ὡς ἀκολούθως. Τὸν πρὸ μεσημβρίας χρόνον διέρχεται ἔχων ζάλην ἐξ ἑωλοκρασίας καὶ προγευματίζων ἔν τινι ζυθοπωλείῳ, τὴν μεσημβρίαν κορένυται φαγητῶν, καὶ περιπίπτει εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς χασμώδους μελαγχολίας τῆς πέψεως, ἥτις διαρκεῖ μικρὸν χρόνον μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε πρὸς ἀποτίναξιν αὐτῆς ἄρχεται ῥοφῶν καφὲν ὑδαρέστατον καὶ παίζων χαρτία ἢ σφαιριστήριον. Ἡ ἑσπέρα εἶτα ἄρχεται μὲ πρᾶόν τι μέθυ, ὅπερ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου αὐξάνεται ἰσχυρῶς εἰς ἀληθῆ μέθην. Ἀλλ' οὐδὲν φαίνεται εἰς αὐτὸν καταλληλότερον πρὸς ἀνάπτυξιν χαρακτῆρος, καὶ ἁρμόζον εἰς εὐεξίαν τοῦ σώματος ὅσον τὸ περιφέρεσθαι ἀνὰ τὰς εὐρείας καὶ στενὰς εὐθείας καὶ καμπύλας ὁδοὺς καὶ στενωποὺς τῆς πόλεως. Πλὴν δὲ τῶν ὑπὸ τὰ παράθυρα καὶ κατὰ τὰς μᾶλλον συχναζομένας ὁδοὺς περιπάτων, εἴτε ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ δενδροστοιχίᾳ, τῇ κυκλούσῃ ὡς ζώνη καταπρασίνη τὴν πόλιν, τόπος ἀγαπητὸς καὶ τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν φοιτητῶν συχναζόμενος εἶνε ἡ ἀγορά. Πλατεῖα εὐρεῖα, κυκλουμένη ὑπὸ μεγάλων οἰκοδομῶν τετραωρόφων καὶ πεντωρόφων εἶνε μέχρι μεσημβρίας κατάμεστος νεανίδων, κυριῶν καὶ. . . λαχανικῶν. Ὁ μὴ ἰδὼν ἀγορὰν γερμανικῆς πόλεως δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν κατανάλωσιν, ἣν ὑφίστανται ὅλα τὰ ὀδμηρὰ προϊόντα τῆς γῆς ἀπὸ τῶν κρομμύων καὶ ῥαφανίδων μέχρι τῶν μυρίων καὶ ἑνὸς εἰδῶν καὶ ποικιλιῶν τῶν λαχάνων. Ὄρη ὁλόκληρα γεωμήλων, ἅμαξαι μεγάλαι φορτηγαὶ μυρίαι μόλις ἀντέχουσαι ὑπὸ τὸ βάρος τῶν λαχάνων, πυραμίδες κρομμύων καὶ γογγυλίων καὶ τεύτλων καὶ ῥαφανίδων μελανῶν κεῖνται ἐν ὑπαιθρίῳ ἐκθέσει. Τότε δὲ καὶ μόνον μετὰ τοιαύτης ἐκθέσεως ἐπίσκεψιν δύναταί τις νὰ ἐξηγήσῃ διατί πᾶσα οἰκία ἀπόζει λαχανωδῶς, καὶ διατὶ αἱ κυρίαι ἀντὶ ἀνθοδέσμης ἀνὰ τὰς ὁδοὺς προτιμῶσιν ἐνίοτε νὰ κρατῶσι διὰ τῶν χειρῶν ἀνθοκράμβην πελωρίαν. Ἐν τῇ ἀγορᾷ λοιπὸν ταύτῃ ὁ φοιτητὴς παρατηρεῖ ὑπὸ τὸν πλατὺν αὐτῶν πῖλον τὰς ἀγοραζούσας λαχανικὰ κυρίας καὶ δεσποινίδας λείχει τι ἐξ ὅλων τῶν καρπῶν, δῆθεν δοκιμάζων πρὸς ἀγοράν, ἐρεθίζει δι' ὅλων τῶν κακοσημάντων ὑπαινιγμῶν καὶ λογοπαιγνίων τὰς ἀγαθοκάρδους πωλητρίας, καὶ προκαλεῖ παρ' αὐτῶν ὁρμαθὸν πολυτιμοτάτων βλασφημιῶν καὶ ὕβρεων. Ἐνταῦθα γίνονται αἱ κρίσεις καὶ συγκρίσεις τῶν ἀγοραζουσῶν καλλονῶν, ἐνταῦθα κατατρίβονται οἱ πόδες ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου εἰς τὴν κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐξερεύνησιν τῆς ἀγορᾶς πρὸς ἀναζήτησιν γνωστῆς τινος ξανθῆς λεπτῆς κορασίδος ἤ, ἃς τὸ εἴπωμεν, καὶ χονδροειδοῦς τινος παχυσώμου ὑπηρετρίας.

Ἄλλοτε παρακολουθεῖ ὁ σπουδαστὴς τὰς νεάνιδας μεταβαινούσας εἰς τὴν ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας κειμένην πλησίον Μονὴν, καὶ συμπροσεύχεται μάλιστα, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, καὶ συμβυθίζεται μετ' αὐτῶν ἐν εὐσεβεῖ θρησκευτικῷ αἰσθήματι ὅταν αὗται καθήμεναι ἢ γονατίζουσαι προσεύχονται ἐν τοῖς πρὸ τῆς Μονῆς προσευχητηρίοις σταθμοῖς, ἢ ἀνέρχεται καὶ ὑπερβαίνει, ὅπως ποτὲ ὁ Ἀννίβας τὰς Ἄλπεις μετὰ καμήλων καὶ ἐλεφάντων, τὸν βορείως τῷ Βυρτσβούργῳ κείμενον βουνόν, ὅπως ἐν τῇ ἐκεῖθεν κειμένῃ Καπύῃ, τῇ φερούσῃ τὸ πεζὸν ὄνομα «Ξηροπόταμος» (Dürbach), παραδοθῇ εἰς διασκεδάσεις.

Ἀπανταχοῦ βλέπει τις τὸν ἀγαθὸν καὶ εὔθυμον σπουδαστὴν καὶ ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἐν καλοκαιρίᾳ καὶ κακοκαιρίᾳ. Μίαν μόνην χώραν ἀποφεύγει ὡς προκαλοῦσαν αὐτῷ ὀλιβερὰν στενοχωρίαν, τὴν συνοικίαν τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κεῖται τὸ πανεπιστήμιον μετὰ τῶν παραρτημάτων του, ἐκ φόβου μὴ ἐξ ἀπροόπτου τινὸς συμπτώσεως τὸ φέρῃ ὁ διάβολος καὶ παρασυρθῇ εἰς αἴθουσάν τινα ἀκροάσεως.

Εἶνε δὲ ὄντως περίεργον, ὅτι τὸ ἀξιοπρεπὲς καὶ ῥαιὸν ἐκ γήρως οἰκοδόμημα τοῦ πανεπιστημίου οὐδεμίαν ἐγείρει συμπάθειαν εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν τῶν υἱῶν τῶν Μουσῶν. Τὸ πανεπιστήμιον, σκέπτονται οὗτοι, εἶνε παλαιὸν, σκοτεινὸν, μέλαν, καὶ ἑτοιμόρροπον οἰκοδόμημα, αἱ εἴσοδοί του εἶνε στεναὶ καὶ δύσβατοι, αἱ κλίμακες λίαν ἀνάντεις, σκολιαὶ, καὶ κοπιαστικαὶ κατὰ τὴν ἀνάβασιν, ὁ ἀὴρ τῶν παραδόσεων ὄζει ἀπὸ πόρρωθεν ἀφορήτου λογιωτατοσύνης καὶ εἶνε κατάπλεως κονιορτοῦ ἐκ παλαιῶν βιβλίων, τὰ βάθρα εἶνε σκληρὰ καὶ ἐνοχλητικὰ, ὁ καθηγητὴς ἐπὶ τῆς ἕδρας σοβαρὸς, μεμετρημένος, καὶ κεκομβωμένος μέχρι λαιμοῦ, ἡ εἴσοδος εἰς τὴν βιβλιοθήκην φέρει δι' ἀληθοῦς λαβυρίνθου, ὥστε ἄνευ μίτου Ἀριάδνης τινὸς εἶνε ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ τις ἐν αὐτῇ· ἐπειδὴ δὲ αἱ βυρτσβουργίδες κόραι, κατὰ τὸ γερμανικὸν ἔθος, φέρουσι τὰ πλεκτὰ αὐτῶν χειροτεχνήματα καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς κήπους, ἔνθα εἶνε καὶ τὰ καφεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα, ὁ φοιτητὴς στερούμενος τῶν μίτων τούτων δὲν ἀποτολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Πόσῳ δὲ ἀφ' ἑτέρου δὲν εἶνε ὡραῖαι καὶ προκλητικαὶ αἱ εἴσοδοι εἰς τὰ καφε-ζυθοπωλεῖα, πόσῳ ἀναπαυτικαὶ καὶ εὐάρεστοι δὲν εἶνε αἱ αἴθουσαι αὐτῶν, πλήρεις πάντοτε τῆς διαχύτου γαργαλιζούσης τὸν φάρυγγα ὀσμῆς ἀπὸ τοῦ μαγειρίου, πόσῳ δὲ δὲν εἶνε ἀξιέραστος, ἐπίχαρις, νέα, ὡραία, καὶ μάλιστα, ὄχι ὅπως ὁ καθηγητὴς μέχρι λαιμοῦ κεκομβωμένη, ἡ ἐπὶ τοῦ *μπουφὲ* ἱσταμένη κόρη τῆς ζυθοπώλιδος ἢ ἡ κιρνῶσα ὑπηρέτρια (Kellnerin); Εἶνε λοιπὸν ἄξιον ἀπορίας ἂν δὲν ἔχουσι τόσην ἑλκυστικὴν δύναμιν αἱ παραδόσεις τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, τὰ βαθυνούστατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας, τὰ λίαν ἐνδιαφέροντα πειράματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὅσην

ὁ ξανθὸς ζῦθος, καὶ αἱ πλήρεις εὐγενοῦς οἴνου φιάλαι, τὰ πρόσφατα ὄστρεα, τὰ ἑψημένα χοιροφήρια, οἱ καπνιστοὶ σαλαμοί, τὰ κελομμένα σαλάμια ἐν λεπτοῖς τεμαχίοις, αἱ καπνισταὶ γλῶσσαι καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν διαφορωτάτων καὶ ποικιλοτάτων τὴν θέαν καὶ τὴν γεῦσιν ἁλάντων τῆς γερμανικῆς μαγειρικῆς;

Γυμναστικαὶ ἀσκήσεις τοῦ φοιτητοῦ.— Ἱππασία —Χορός.—Ξιφομαχία.—Μονομαχία.

Ὁ υἱὸς τῶν Μουσῶν ἐν Γερμανίᾳ διδάσκεται πάσας τὰς γυμναστικὰς τοῦ σώματος ἀσκήσεις, πρὸς δὲ τὴν ἱππασίαν, τὸν χορόν, τὴν ξιφομαχίαν, ἕνεκα τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς λόγων ἐξ ὧν ὡρμήθη καὶ ὁ Λέσσιγγ ἐν Λειψίᾳ, πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῶν, τουτέστι πρὸς ἀποβολὴν τῆς ἀπὸ τοῦ γυμνασίου ἀμβλύτητος, ἀδεξιότητος καὶ σκαιότητος τοῦ σώματος. Καὶ ἡ μὲν σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου ἐφρόντισε μητρικῶς περὶ τούτου, παρασχοῦσα καὶ παρέχουσα ἑκάστοτε τοὺς ἀναγκαιοῦντας διδασκάλους, καὶ ἰδίας αἰθούσας πρὸς διδασκαλίαν τῆς ξιφομαχίας καὶ τῆς ἱππευτικῆς· ἀλλὰ παραδόξως πως φέρεται ὡς μητρυιὰ ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς χορευτικῆς, μὴ ἔχουσα οὔτε ἴδιον καθηγητήν, οὔτε αἴθουσαν χοροῦ, οὔτε τοὐλάχιστον παρέχουσα τὰς οὐχὶ δυσχερῶς ἐν Βυρτσβούργῳ εὑρισκομένας νεαρὰς συνορχηστρίδας. Ἐπὶ πολὺ ἐκοπίασα νὰ ἐξιχνιάσω τὸ ἀληθὲς αἴτιον τοιαύτης ἐκ μέρους τῆς συγκλήτου σπουδαίας παραμελήσεως διδασκαλίας, ἀναγκαιοτάτης εἰς τὴν νεολαίαν. Πρὸς τοῦτο θὰ συνετέλεσε πιθανῶς ἡ ἄρνησίς τις ἀπόλυτος τῆς θεολογικῆς σχολῆς, διότι αἱ παραδόσεις τῶν καθηγητῶν αὐτῆς εἰσὶν ἔρημοι, ἢ ἡ σύγκλητος θὰ ἔχῃ ἀρκετὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἔμφυτον παιδαγωγικὴν τῶν νεαρῶν Γερμανίδων δύναμιν, αἵτινες μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν παιδικῶν πλαγγόνων εὐθὺς ἁρπάζουσι τοὺς ἄνδρας ὅπως διδάξωσιν αὐτοὺς χορευτικήν. Τοὐναντίον ὅμως ἡ σύγκλητος ἐφρόντισε τὰ μέγιστα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ξιφομαχίας, οὐχὶ μόνον διορίσασα ἐξαίρετον διδάσκαλον ταύτης, ἀλλὰ καὶ παραχωρήσασα καὶ τὸν κατάλληλον χῶρον, δωμάτιον συγκοινωνοῦν ἀμέσως μὲ εὐυπόληπτόν τι διάσημον οἰνοπωλεῖον, πρὸς μείζονα εὐμάρειαν τῶν ξίφει μαχουμένων φοιτητῶν. Τοιαύτη δὲ πρόνοια τῆς σεβαστῆς συγκλήτου δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ ν' ἀμειφθῇ πλουσίως καὶ εὐγνωμόνως ὑπὸ τῶν φοιτητῶν. Πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς ξιφομαχίας δεικνύεται ὁ μεγαλείτερος ζῆλος, καὶ καταβάλλεται ἡ μεγαλειτέρα ἐπιμέλεια καὶ ἐπιμονή. Τόση δὲ εἶνε ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν εἰς τὸ μάθημα τοῦτο, ὥστε καὶ ἐν ὁδοῖς καὶ ἐν περιπάτοις βλέπει τις τοὺς σπουδαστὰς ἐπαναλαμβάνοντας τὰ μαθήματα καὶ πλήττοντας τὸν ἀέρα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις διὰ τῆς ῥάβδου των.

Ἀλλ' ὅπως τὸ παιδίον δὲν μανθάνει τὸ τρέχειν, ἵνα κατόπιν δι' ὅλου του τοῦ βίου διέρχεται τὰς ὁδοὺς διὰ τῶν ἁμαξῶν ἢ τῶν ποδηλάτων, ὅπως ὁ κυνηγὸς δὲν ἀσκεῖται πρὸς εὐθυβολίαν ἵνα ἔχων τὸ ὅπλον ἐν τῇ γωνίᾳ πλέκῃ περικνημίδας, οὕτω καὶ ὁ σπουδαστὴς δὲν χαλυβδοῖ τοὺς μυῶνας τῶν βραχιόνων του ἐν τῇ ξιφομαχίᾳ, ὅπως φονεύῃ μυίας καὶ κώνωπας μὲ τὸ ἐκμυαστήριον.

Καὶ μέχρις μὲν ἐδῶ, ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, σοὶ ἔδειξα τὸν σπουδαστὴν κατὰ τὴν ἤρεμον αὐτοῦ ζωὴν ὑπὸ τὸν πραῦν οὐρανὸν τοῦ Βυρτσβούργου, κυκλούμενον ὑπὸ πτερωτῶν ἐρατεινῶν ψυχῶν, μεταξὺ ζύθου καὶ οἴνου καὶ μεταξὺ ἐφθῶν κρεάτων, καρπῶν τῆς δύσεως καὶ ἄλλων παντοίων γαργαλισμάτων διερχόμενον τὸν βίον. Ἀλλ' ἰδοὺ ἠχεῖ ἀπὸ τοῦδε ἡ πολεμικὴ σάλπιγξ καὶ ἀκούεται τὸ ἄγριον ἐγερτήριον. Ἐρεθισθέντες «ἀπὸ ἕνα βλάκα» ἀνεγείρονται οἱ εἰθισμένοι ἐν ὅπλοις Βαυαροὶ καὶ Φραγγόνοι, οἱ Νασσαῖοι καὶ Βεστφαλοί, οἱ Παραμάϊνοι καὶ Παραρρήνιοι, ἀνίστανται οἱ μαχηταὶ σπουδασταὶ τοῦ σωματείου Ἀρμινίας καὶ Μακαρίας εἰς ἀνθρωποκτόνους μονομαχίας. «Ἰὼ Ἰώ, πῶς λάμπουσι τὰ σιδηροβρῶτα ξίφη τομώτατα. Ἰὼ πῶς συρίζουσιν αἱ τέταρται καὶ αἱ τρίται, πῶς οἱ μὲν καταξέουσι τοὺς δὲ, καὶ πῶς αἱ τομαὶ τῶν ξιφῶν διήκουσι διὰ τῶν στομάτων . . .» Τὸ γερμανικὸν αἷμα ῥέει ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους, ὅπως κατὰ τὰς μάχας τῆς Χελμστάδης καὶ τῆς Ῥοσβρούννης. Καὶ ἂν δὲ τὸ πρόσωπον κατακρεουργηθῇ καὶ καταταμῇ τεμαχηδὸν, καὶ ἂν ῥιφῇ ὡς ὄρνις παραγεμισμένη διὰ βαμμάτων καὶ ἂν αἱ χειρουργικαὶ καρφοβελόναι σχηματίζουσι τὰ σχήματα τῶν ἱμάντων κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὑπόδησιν, ὁ γνήσιος Γερμανὸς σπουδαστὴς ἀδιαφορεῖ. Ἀρκεῖ ὅτι θὰ τῷ μείνωσιν οὐλαὶ μετὰ τὸν μαθητικὸν βίον, ὅτι θὰ διακρίνεται δι' ὅλης τῆς ζωῆς ὡς μονομαχήσας καὶ ὅτι θὰ φέρῃ μέχρι τοῦ τάφου κεχαραγμένα ἐπὶ τοῦ προσώπου διὰ πορφυρῶν σημείων τὰ ἴχνη τῶν νεανικῶν εὐτυχῶν χρόνων. Ὅταν δὲ ἠχήσῃ καὶ ἡ σάλπιγξ ἡ ἐξεγείρουσα ἐκ τῶν τάφων τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως προσέλθωσι πρὸ τοῦ τρομεροῦ δικαστηρίου, τότε μεταξὺ τῶν γυμνῶν προσερχομένων, ὅταν ἐλλείπει πᾶν ἄλλο γήϊνον γνώρισμα τῆς τάξεως εἰς ἣν ἕκαστος ἀνῆκεν ἐν τῇ γῇ, τότε ὁ θυρωρὸς Πέτρος, ὁ συνάδελφος καὶ συμπαίκτωρ τῶν σπουδαστῶν, ὁ καλὸς ὠτοκόπτης, ὡς μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Μάλχου, ἀναγνωρίζων τὸν εὔθυμον καὶ χαρίεντα σπουδαστὴν ἀπὸ τὸ κατακρεουργημένον καὶ παραμεμορφωμένον πρόσωπον θέλει ἀνοίξει προθύμως καὶ μειδιῶν εἰς αὐτὸν τὰς πύλας, καὶ ὁδηγήσει εἰς τὴν οὐρανίαν Βαλάλλαν, εἰς τὰς σκηνὰς τῆς αἰωνίας μακαριότητος.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΙΣ ΕΚΑΤΟΝΤΟΥΤΗΣ.

Ἡ Φύσις πλάσασα τὸν ἄνθρωπον ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ζωϊκὴν δύναμιν, ὅση ἀναγκαιοῖ αὐτῷ ὅπως παρατείνῃ τὸν βίον του ἐπὶ αἰῶνα ὁλόκληρον ὑπὸ τοὺς συνήθεις ὅρους. καὶ ὅπως ὑπερβῇ ἔτι τὸ ὅριον τοῦτο ὁσάκις αἱ βιωτικαὶ αὐτοῦ περιστάσεις τῷ εἶνε ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκαί. Ἑπομένως ἐὰν ἐζῶμεν συνῳδὰ πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, δὲν θὰ εἴχομεν ἀνάγκην νὰ μεριμνῶμεν περὶ τῶν μέσων δι' ὧν δύναταί τις νὰ γείνῃ ἑκατοντούτης, ἀλλὰ θὰ ἠρκούμεθα ἀφίνοντες νὰ ἐκτιλύσηται ἡσύχως τὸ νῆμα τῶν ἡμερῶν μας. Ἀλλὰ τὸν ἀρχικὸν βίον δι' ὃν ἐδημιουργήθημεν ἀντικατεστήσαμεν διὰ τεχνητοῦ ὅλως βίου μεταβάλλοντος καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν. Ἐθισθέντες νὰ βλέπωμεν περὶ ἡμᾶς τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων προώρως τελευτῶντας, ἐπιστεύσαμεν ἐπὶ τέλους ὅτι τὸ νὰ θνήσκωμεν νέοι εἶνε κανών, καὶ ἐτράπημεν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ μυστηρίου τῆς μακροβιότητος, ἐν ᾧ ὅπως ἐπιτύχωμεν τοῦ ποθουμένου, θὰ ἤρκει νὰ μὴ συντέμνωμεν τὴν ὕπαρξίν μας.

Ἐν τούτοις, κατ' ἀνάγκην, ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἐν τῇ ἐνεστώσῃ κοινωνικῇ καταστάσει, δὲν ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν μόνον ἡ ἐξουδετέρωσις πάντων τῶν αἰτίων, τῶν συνομνυόντων κατὰ τῆς μακροβιότητος ἡμῶν. Ἡ ἄγνοια τῶν νόμων τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ὑγιεινῆς εἶνε ἓν τῶν ἐπιβλαβεστάτων αἰτίων, διότι ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς τὴν ἀδρανῆ ἐκείνην ἀπάθειαν, ἣν ἔχουσιν οἱ ἀναμένοντες τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ πεπρωμένου. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπόκτησις τῶν ἀναποφεύκτων γνώσεων περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων πρὸς ἀσφαλῆ αὐτῶν ἐφαρμογήν. Εἴς τινας κατέστη σχεδὸν ἀνέφικτος ἕνεκα τῆς πιέσεως τῶν ὑλικῶν δυσχερειῶν. Ὑπάρχουσι κοινωνικὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα μόνη ἡ κοινωνία δύναται νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου. Ἐν τούτοις, καὶ κατὰ τὰς δυσχερεστάτας περιστάσεις, ἡ ἀτομικὴ προσπάθεια ὠφελεῖ πάντως τὸν καταβάλλοντα αὐτήν.

Ἐν τῶν αἰτίων, τῶν οὐσιωδέστατα ἐπὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιδρώντων, εἶνε ἡ κληρονομικότης. Ἅμα γεννώμενοι φέρομεν μεθ' ἡμῶν διαθέσεις τινὰς φυσικὰς καὶ διανοητικὰς ἔτι, τὰς ὁποίας ἡ ἀνατροφή, ἡ θέλησις, δύνανται νὰ κολάσωσι μέν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐξολοθρεύσωσι. Ὑγιεῖς γονεῖς γεννῶσι εὔρωστα τέκνα. Ἀσθενικοὶ ἢ καχεκτικοὶ γονεῖς παράγουσι καχεκτικὰ τέκνα. Οἱ γονεῖς μεταβιβάζουσι τὰ σπέρματα πληθύος ἀσθενειῶν, καθ' ὧν ὁ βίος τῶν τέκνων των εἶνε ἄνισος πάλη, καὶ ὑφ' ὧν ἀναποδράστως θὰ καταβληθῶσι. Πρῶτος, λοιπὸν, τῆς μακροβιότητος ὅρος εἶνε ἡ ἐκ γονέων ὑγιῶν γέννησις. Μεθ' ὅλας τὰς διαταράξεις τὰς ἐπενεχθείσας ἐν τῷ τρόπῳ ἡμῶν τοῦ ζῆν, παρετηρήθη ὅτι ἡ μακροβιότης εἶνε συχνότατα κληρονομική. Ὁ Ζέγκινς, ὅστις ἀπέθανεν 169 ἐτῶν εἶχεν υἱοὺς 102 καὶ 108 ἐτῶν· ὅτε ἀπέθανεν ὁ Σαύρριγκτων ὁ υἱὸς αὐτοῦ εἶχεν ὑπερβῇ τὴν ἑκατονταετηρίδα· ἡ οἰκογένεια τοῦ Θωμὰ Πάρρε, ἀποθανόντος ἐκ δυσπεψίας καὶ οὐχὶ ἐκ γήρατος ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 152 ἠρίθμει τέσσαρας γενεὰς μακροβίων ὧν ἡ ζωὴ ἀνῆλθεν εἰς 112, 113, καὶ 124 ἔτη· ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν 127 ἐτῶν.

Ἂν αἱ οἰκογένειαι ἀνελογίζοντο τὰς συνεπείας τῆς κληρονομικότητος, θὰ ἐβλέπομεν ὀλιγωτέρους τῶν γάμων ἐκείνων, ἐν οἷς πᾶσα ἡ προσοχὴ προσηλοῦται εἰς τὸ ἰσοβαρὲς τῆς πλάστιγγος τῶν ὑλικῶν συμφερόντων ἑκατέρωθεν, καὶ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη εἰς τὴν ὀλιβεραν κληρονομίαν τῶν νόσων καὶ τῶν ἀσθενειῶν, αἵτινες παράγονται ἐκ τῆς ἀμαθείας ἢ τῆς ἀπρονοησίας τῶν γονέων.

Ὅπως γείνῃ τις ἑκατοντούτης, δέον λοιπὸν, κατὰ γενικὸν κανόνα, νὰ κατάγεται ἐκ γονέων ἂν μὴ εὐρωστοτάτων, τοὐλάχιστον ἀπηλλαγμένων ἀσθενειῶν δυναμένων νὰ μεταβιβασθῶσιν. Ἡ ὑγιεινὴ τῆς πρώτης ἡλικίας συντελεῖ τὰ μέγιστα πρὸς ἐξασφάλισιν ζωῆς ὑγιοῦς καὶ μακροχρονίου· εἰς τοὺς πατέρας, πρὸ πάντων δ' εἰς τὰς μητέρας ἀπόκειται νὰ μεριμνήσωσι περὶ τῆς ὑγιοῦς ἀρχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός. Μόλις κατὰ τὴν ἥβην ἀναλαμβάνομεν τὸν ἔλεγχον τοῦ βίου ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου εἴμεθα μόνον ὑπεύθυνοι τῶν ἕξεών μας, τῶν πράξεών μας, ἐν σχέσει πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἡ μεσολάβησις αὕτη τῆς ἐλευθέρας ἡμῶν ἀτομικότητος δύναται νὰ εἶνε σωστικωτάτη ἢ ὀλεθρία. Διὰ ταύτης κατανικῶμεν ἐπικινδύνους προδιαθέσεις, ἢ ἐμβάλλομεν εἰς κίνδυνον τὸ μέλλον ἡμῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δημιουργοῦμεν τὸν βίον ἡμῶν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀγωγῆς, τῆς κηδεμονείας δὲν ἀρκεῖ πλέον· ἀναπόφευκτος εἶνε ἡ ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ τῆς σκέψεως ἡμῶν ἀπορρέουσα συνεργασία. Αἱ ἀγαθαὶ συμβουλαὶ ἔχουσι μεγάλην ἰσχύν, μείζονα ἔτι τὰ ἀγαθὰ παραδείγματα, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀρκοῦσι. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συνεργασθῶμεν εἰς ἔργον, οὗτινος ἀγνοοῦμεν καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας. Ὅπως ὁ ἔρηβος γείνῃ ἑκατοντούτης, δέον νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία· δέον νὰ γνωρίζῃ τοὺς ὅρους, τὸ πρόγραμμα, τί πρέπει νὰ πράττῃ καὶ τί ν' ἀποφεύγῃ· — δηλαδὴ εἶνε ἀνάγκη ἡ ὑγιεινὴ νὰ λάβῃ σπουδαιοτάτην θέσιν εἰς πάντας τοὺς βαθμοὺς τῆς ἀνατροφῆς. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐγχειρίσητε εἰς τὸν ἔρηβον πραγματείαν τινά· περιέχουσαν ξηρὰν ἀπαρίθμησιν παραγγελμάτων· ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ τοιαῦτα βιβλία δὲν χρησιμεύουσι τὸ παράπαν. Ὅπως κινήσητε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ, ὁμιλήσατε εἰς τὸ πνεῦμά του, εἰς τὴν καρδίαν του, εἰς τὰς ἐλπίδας του· εἰς τὸ ἀείποτε ψυχρὸν κείμενον προσθέσατε σχόλια προσαρμόζοντα εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, τὰς διαθέσεις ἑκάστου, ὑποστηρίξατε αὐτὰ διὰ παραδειγμάτων οἰκείων ἅτινα ἐγχαράττουσι τὸ παράγγελμα ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ὧν ἡ εἰκὼν διαμένει ὡς

διηνεκὴς ἐνθάρρυνσις ἢ προειδοποίησις κινδύνου.

Ἄνευ τῆς ἐγκρατείας, ἡ νεότης δὲν θὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν σῶμα καὶ πνεῦμα προπαρεσκευασμένα ὅπως διανύσωσι μακρὸν στάδιον. Ἑκάστη ἡλικία δέον ν' ἀποθησαυρίζῃ διὰ τὴν μεθ' ἑαυτὴν τὸν θησαυρὸν τῆς ζωῆς. Δὲν πρέπει νὰ προεξοφλῶμεν τὸ μέρος τῆς ζωῆς τὸ ἐπιφυλασσόμενον εἰς ἑκάστην περίοδον τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, διότι θὰ πληρώσωμεν ἀκριβά, ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ, τὰ χρέη ἅτινα ἀνοήτως συνήψαμεν κατὰ τὴν νεότητα ἡμῶν. Ὁ καρδινάλιος Σαλῆ, ἀποθανὼν ἐτῶν 110 ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους του: «Ἂν μέχρι τινὸς διήγαγον ἐν τῇ νεότητί μου βίον γέροντος, ἀπεζημιώθην ἐντελῶς εὑρίσκων ἐμαυτὸν νέον ἐν τῷ γήρατί μου.» Νεότης ἔκδοτος εἰς τὰ πάθη εἶνε ἀδύνατον νὰ παρασκευάσῃ ἰσχυρὰν καὶ γόνιμον ἀνδρικὴν ἡλικίαν, μακρὸν καὶ εὔρωστον γῆρας. Τὰ ὀλέθρια πάθη προέρχονται ἐξ ἐκτροχιάσεως τινὸς τῶν δυναμεών μας, τῆς παρεκτροπῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ των διὰ καταχρήσεως. Ἴδιον ἡμῶν καθῆκον λοιπὸν εἶνε, νὰ ἐπιβλέπωμεν οἷαν διεύθυνσιν τρέπονται αἱ δυνάμεις, τὰ αἰσθήματα, αἱ τάσεις ἡμῶν· εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νὰ ῥυθμίσωμεν τὸν βίον μας οὕτως ὥστε ν' ἀπομακρυνθῶμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστον τοῦ ἀρχικοῦ τύπου, ἐξ οὗ αἱ πεπολιτισμέναι κοινωνίαι τείνουσιν ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον ν' ἀπομακρυνθῶσι. Ἡ ἐργασία κολάζει τὴν παραφορὰν τῶν νεανικῶν χρόνων, περισώζει τὸ ἐνεστὼς, ἐγγυᾶται περὶ τοῦ μέλλοντος. Ὁ καταπατῶν τὸν νόμον τοῦτον κατεργάζεται τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καταστροφήν. Ἡ ἀργία οὐδὲ ἑαυτὴν κἂν νὰ διατηρήσῃ δύναται. Ἂν κατ' ἐξαίρεσιν δὲν ἀπολήξῃ εἰς κακίας, ἐγκυμονεῖ τὴν ἀνίαν, ἥτις καθιστᾷ ἀνυπόφορον τὴν ζωήν, ἐν ᾧ συντέμνει αὐτήν· παράγει τὴν ὑποχονδρίαν, μαρασμὸν τοῦ πνεύματος συνεπαγόμενον τὸν μαρασμὸν τοῦ σώματος

Καὶ ἂν ἔτι διὰ πρίσματος καθαρῶς ἐγωϊστικοῦ ἴδωμεν τὸν κόσμον, πάλιν πρέπει ἐν βίῳ πλήρει ἐνασχολήσεων ν' ἀναζητήσωμεν τ' ἁπλούστερα μέσα τῆς ἐπιτεύξεως τῆς μακροβιότητος. Ἀλλὰ, κατὰ βαθμιαίαν τινὰ κλίμακα τῶν καθηκόντων καὶ τῶν ἀνταμοιβῶν συμβαίνει ὥστε, ὅσον ὑψηλότερος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου ἡμῶν, τόσῳ μᾶλλον νὰ ἐντείνῃ τὴν φιλοδοξίαν ἡμῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, τόσῳ μείζονα νὰ αἰσθανώμεθα διάθεσιν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν ἀγῶνα, ὅστις φαίνεται ἐνισχύων τὴν ἐνέργειάν του ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ δραστηριότητι. Ὑπάρχει ἐν ἡμῖν ὁρμέμφυτος ἀνάγκη ἐνεργείας, ἐκδηλώσεως, ἧς ἡ νοήμων, ἡ ἔλλογος χρῆσις ἱκανοποιεῖ τὴν ἐνδόμυχον αἴσθησιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀνυψοῖ τὸ πνεῦμα, συγκρατεῖ τὴν φυσικὴν ῥώμην, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ἀντικειμένου καὶ τοῦ ζήλου ὃν ἀναπτύσσομεν. Ὁ ὁρίζων ὑψηλόν τινα σκοπὸν ἐν τῇ ζωῇ του, εὑρίσκει οὕτω τὸν τρόπον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν διάρκειαν αὐτῆς.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει, νὰ συγχέωμεν τὴν εὐγενῆ καὶ μεγαλόφρονα τάσιν μὲ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν φιλοδόξων ὀνειροπολήσεών μας. Πολλάκις ἡ ζωὴ ἡ ἔχουσα μείζονα ἀξίαν εἶνε ἡ ἀφανεστέρα· λαμπρὸς δὲ καὶ πολυτελὴς βίος ἐξαντλεῖ προώρως τοὺς παρασυρομένους ὑπὸ τῶν παθῶν των· αἱ φράσεις *διαφλέγεται ὑπὸ φιλοδοξίας—καταβιβρώσκεται ὑπὸ τοῦ φθόνου* εἰσὶ κατὰ γράμμα ἀληθέσταται. Ἡ κανονικότης τῶν ἕξεων, ἡ ἡρεμία ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντος, ἡ γαλήνη ἀγαθῆς συνειδήσεως συντελεῖ ἰσχυρῶς ὅπως συγκρατήσῃ τις εἰς εὐτυχῆ ἰσορροπίαν τὴν δραστηριότητα τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Ἂν ἡ εὐαρέσκεια ἡ προερχομένη ἐξ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ὑπάρχει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ τὴν καλουμένην εὐδαιμονίαν, κατάστασιν ὅλως σχετικὴν, εὐπάθειαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν, ἡ ἰδανικὴ αὕτη κατάστασις τῆς ὑπάρξεως συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Ἡ χαρὰ εἶνε ὑπερβολὴ εὐτυχίας, μέθη τις τοῦ πνεύματος, κατὰ συνέπειαν αἰτία ἐξασθενίσεως ἅμα ὡς εἶνε πολὺ σφοδρὰ καὶ ἀνανεοῦται κατὰ βραχέα διαλείμματα· ἡ θλῖψις τοὐναντίον εἶνε εἶδός τι ἠθικῆς ληθαργίας, ἐλαττοῦσα τὴν ζωτικότητα καὶ διὰ τῆς παρατάσεως αὐτῆς καταστρέφουσα αὐτὴν ὁλοσχερῶς. Τὰ θλιβερὰ πάθη ὑποσκάπτουσι τὰ θεμέλια τῆς ζωῆς. Ὁ ἐκ λύπης θάνατος δὲν εἶνε μεταφορὰ, ἀλλὰ κυριολεξία. Ὁ Λουβὰ ἀπέθανεν ἐκ λύπης, διότι δυσηρέστησε τὸν Λουδοβίκον δέκατον τέταρτον. Ὁ Φερνὲλ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὸν θάνατον τῆς συζύγου του· ἔστω, εἴτε ἀπὸ κενὸν τῆς καρδίας εἴτε ἀπὸ φιλοδοξίαν ἀποτυχοῦσαν, εἴτε ἀπὸ χίμαιραν εἴτε ἀγίαν ὀδύνην, προέρχεται ἡ θλῖψις, τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτό. «Ἔστε εὔθυμοι, ἀσκεῖτε τακτικῶς τὸ σῶμα, φεύγετε τὰς ὑπερβολὰς, καὶ... περιπαίζετέ με», ἔλεγε παλαιός τις ἰατρός. Ναὶ, ἡ ἡδεῖα εὐθυμία συντελεῖ εἰς διατήρησιν τῆς ὑγιείας καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς παράτασιν τῆς ζωῆς. Ὁ Ἡράκλειτος, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐμειδίασεν, ἀπέθανεν ἐξ ἠθικῆς ὀδύνης ἑξηκονταέτης, ἐνῷ ὁ συνάδελφος αὐτοῦ ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ Δημόκριτος, ὁ εὔθυμος δαιτυμὼν, ἔζησε μέχρι τοῦ ἑκατοστοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ἀλλ' ἡ εὐτυχία οἵαν ἐννοοῦμεν αὐτὴν, δὲν εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς βίον κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον θλιβερὸν καὶ δυστυχῆ. Ἡ πρὸς τὴν κατάστασίν του συμμόρφωσίς τινος, ἡ αὐτάρκεια ἡ πραΰνουσα τὰς ἀναποφεύκτους λύπας —ἡ πίστις πρὸ πάντων πηγὴ πάσης ἐλπίδος—ἀρκοῦσι ν' ἀπομακρύνωσι τὴν θλῖψιν καὶ νὰ γεννήσωσιν ἀνεκλάλητον εὐδαιμονίαν ἐν ταῖς παρασκευασθείσαις ψυχαῖς. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ μακροβιότης τῶν μοναχῶν παρὰ τὰς στερήσεις καὶ τὰς αὐστηρότητας τοῦ μοναστηρίου. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, ὁ Θεοδόσιος ὁ κοινοβίτης, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ σιγηλὸς, ὁ ἅγιος Παῦλος ὁ ἀναχωρητὴς ἔζησαν ὑπὲρ τὸν αἰῶνα.

Οἱ ἀρχαῖοι ἀνίδρυον ἀγάλματα εἰς τὸν γάμον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης: «Πρὸς τὸν Ὑμέναιον τὸν ἐπιβραδύνοντα τὸ γῆρας». Ἦτο δικαία ἀπόδοσις σεβασμοῦ εἰς τὴν εὐεργετικήν του ἐπίδρασιν. Εἶνε βέβαιον ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐξ ὧν ἀνεφέραμεν διὰ τὴν μακροβιότητα αὐτῶν συνεζεύχθησαν ἅπαξ ἢ πολλάκις. Ὁ Κότρελ, ὁ ἐκ Φιλαδελφείας, ὅστις ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 120 ἐτῶν, ἀφῆκε χήραν 115 ἐτῶν, ἥτις ἐπέζησε τρεῖς ἡμέρας αὐτοῦ. Χωρικός τις Πολωνὸς οὕτινος ὁ πατὴρ ἔζησεν 150 ἔτη, ἐνυμφεύθη τὸ πρῶτον τριακονταέτης, καὶ ἀπέθανεν ἐτῶν 156, καταλιπὼν χήραν ἑκατοντούτιδα. Χωρὶς ν' ἀναζητήσωμεν τὰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις τῆς μακροβιότητος ἐν τῷ συζυγικῷ βίῳ, ἀρκεῖ νὰ συμβουλευθῶμεν τὰς στατιστικὰς ὅπως ἐξακριβώσωμεν ὅτι ὅ,τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ζῶσι, κατὰ μέσον ὅρον, περισσότερον ὅταν εἶνε ἔγγαμοι παρὰ ὅταν εἶνε ἄγαμοι. Οὐδὲν φυσικώτερον τοῦ ἀποτελέσματος τούτου. Ὁ γάμος ἐξασφαλίζει τὸν κανονικὸν βίον, τὴν ἠθικότητα, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντοειδοῦς ἀκρασίας· παρέχει εὐγενῆ σκοπὸν εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν δραστηριότητα, ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς στοργῆς, ἐκπληροῖ τὰς δικαίας ἐλπίδας, θερμαίνει τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἀπαράμιλλα στοιχεῖα εὐζωΐας, μονιμότητος. Ἡ πρόνοια συνήνωσεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ πάσας τὰς εὐτυχίας τὰς συμβιβαζομένας πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου· δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου εἶνε δίπλωμα μακροβιότητος.

Ὁ Κικέρων συνώψισεν οὕτω τὰς περὶ ὑγιεινῆς ἰδέας του· «Διατηροῦμεν τὴν ὑγείαν μας διὰ καλῆς μελέτης τῆς ἰδιοσυγκρασίας ἡμῶν, διὰ τῆς γνώσεως τῶν ὠφελίμων ἢ ἐπιβλαβῶν ἡμῖν πραγμάτων, διὰ τῆς μετριότητος ἐν τῇ τροφῇ καὶ ταῖς προφυλάξεσι, διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ τελευταῖον διὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης». Τὸ πρόγραμμα τοῦτο καίπερ παλαιὰν πολὺ φέρον χρονολογίαν, εἶνε οὐδὲν ἧττον πληρέστατον. Ἡ τελευταία λέξις δὲν ἐλέχθη ἐπὶ σκοπῷ σατυρικῷ· εἶνε τὸ φυσικώτατον καὶ λογικώτατον συμπέρασμα τῶν προηγουμένων· θὰ εἶνε περίεργον νὰ παραθέσωμεν παρὰ τὴν φράσιν ταύτην τὴν πλήρη διδαγμάτων, τὰς γνώμας νεωτέρων τινῶν, ὅπως κάλλιον ἀναδειχθῇ ἡ βαθύτης της. Ὁ Ῥασπαὶλ εἶπε: «Ἡ ὑγιεινὴ προφυλάσσει ἀπὸ τὴν ἰατρικήν». Ὁ Χόφμαν, αὐθεντικώτερος, ἐπέρανε τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν κανόνων τῆς ὑγείας διὰ τῆς συμβουλῆς ταύτης: «Φεύγετε τὰ φάρμακα καὶ τοὺς ἰατρούς». Πρὸς νέον τινὰ ἰατρὸν μεμφόμενον τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν θεραπευτικῶν μέσων ὁ Μαγενδὶ ἀπήντησεν ἁπλούστατα: «Οὐδέποτε λοιπὸν ἐδοκιμάσατε νὰ μὴ μεταχειρίζεσθε κανὲν ἐκ τούτων;» Τέλος, ἀνὴρ οὐχ ἧττον περιφανὴς, μετὰ ζήλου ἐργασθεὶς ὑπὲρ ἀναπτύξεως τῆς ἰατρικῆς, ὁ Βρουσσαὶ, εἰς τὴν ἐπιθανάτιόν του κλίνην, εἶπε: «Ἀφίνω μετ' ἐμὲ τρεῖς μεγάλους ἰατρούς.... τὸ ὕδωρ, τὴν ἄσκησιν καὶ τὴν δίαιταν!»

Τί πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν δοξασιῶν τούτων, παραδοξολόγων κατὰ τὸ φαινόμενον; Εἶνε ἄρα γε εὐφυολόγος εἰρωνεία, ἐπιτρεπομένη μόνον, εἰς τοὺς ἀποδείξαντας κατὰ τὸ γόνιμον αὐτῶν στάδιον, μετὰ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας τὴν χρησιμότητα τῆς ἰατρικῆς; Ὁ Χόφμαν, ὁ Μαγενδὶ, ὁ Βρουσσαὶ δὲν θὰ προσέβαλλον τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἐπαγγέλματός των μόνον καὶ μόνον πρὸς ἐπίδειξιν πνεύματος· ἠθέλησαν μόνον νὰ περιλάβωσιν ἐν πνευματώδει εὐφυολογίᾳ συμβουλὰς πρακτικωτάτας, ἃς ἠδυνάμεθα νὰ μεταφράσωμεν οὕτω: τὸ μέλλον τῆς ἰατρικῆς εἶνε μᾶλλον ἡ τέχνη τῆς διαφυλάξεως τῆς ὑγείας παρὰ τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν·— ἄνευ καλῆς ὑγιεινῆς τὰ φάρμακα δὲν ἔχουσι σχεδὸν σημασίαν.

Ναὶ, ἐπιμελούμενοι τῆς ὑγείας μας, ἀποφεύγομεν τὸν κόπον καὶ τὴν δυσαρέσκειαν τοῦ νὰ ἐπιμελούμεθα τῶν νόσων μας. Ὅταν προσβαλλώμεθα ὑπὸ κακοδιαθεσίας, ἥτις προέρχεται ἀπὸ ἕξεων ἐναντίων πρὸς τὰς διακελεύσεις τῆς ὑγιεινῆς, τὰ φάρμακα δὲν δύνανται νὰ τὴν ἐξαλείψωσι. Ἐκτὸς τούτου, ὑπάρχουσι πλεῖσται ἐλαφραὶ ἀδιαθεσίαι ἃς προτιμότερον νὰ ὑποφέρωμεν παρὰ νὰ ζητῶμεν νὰ καταπολεμῶμεν. Κυριολεκτικῶς εἰπεῖν δὲν εἶνε ἀσθένειαι, ἀλλ' ἐκδηλώσεις εὐαισθήτου καὶ εὐπαθοῦς κράσεως. Λοιπὸν, καὶ μικρὰ ἔτι ὑγεία καλῶς διευθυνομένη, διατηρεῖται ἐπὶ πολὺ, πρὸ πάντων ἐὰν λάβῃ ὡς ὁδηγὸν τὴν ὑγιεινήν. Ἀλλ' ὅταν ἀληθὴς ἀσθένεια ἐμφανίζεται, οὔτε στιγμὴ ἀναβολῆς δὲν ἐπιτρέπεται, ὀφείλετε ν' ἀναγνωρίσετε ὅτι εἶσθε ἀπολύτως ἀναρμόδιοι νὰ διαγνώσητε καὶ κατανικήσητε αὐτὴν, καλέσατε τὸν ἰατρὸν, ὅστις μόνος δύναται νὰ κρίνῃ, νὰ προδιαγράψῃ τὴν θεραπείαν καὶ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κρίσιν ἥτις ἀπειλεῖ τὴν ὕπαρξίν σας. Κατὰ συνέπειαν, ἡ καλὴ καὶ ἔγκαιρος χρῆσις τῶν ἰατρῶν εἶνε ἓν τῶν ἐξασφαλιζόντων τὴν μακροβιότητα μέσων.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]. Κ.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ

τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας.

Ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον ἡ γαλλικὴ ἐφημερὶς «Gaulois» ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον:

Ἡ αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν διατρίβει πρό τινος ἐν τῷ βασιλικῷ αὐτῆς κτήματι τῆς Βαλμοράλ ἐν Σκωτίᾳ, ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο προτιμᾷ, καθόσον ἀνῆκεν εἰς τὸν πρίγκιπα Ἀλβέρτον, τὸν προσφιλῆ σύζυγόν της, ὃν ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἑνὸς

ἤδη ἐτῶν θρηνεῖ. Ἡ πιστοτάτη χήρα, ἡ σεβαστοτέρα καὶ εὐεργετικωτέρα πασῶν τῶν βασιλίδων, πιστεύει ὅτι εἰς Βαλμοράλ ἐπανευρίσκει εὐκολώτερον ἢ ἀλλαχοῦ τὸν ἀπολεσθέντα σύζυγόν της, μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ὁποίου συνδιαλέγεται.

Ὁ ἔμπιστος Σκῶτος **John Brown** φέρει εἰς συγκοινωνίαν τὴν βασίλισσαν μετὰ τοῦ μακαρίτου πρίγκιπος.

Χρησιμεύει τουτέστιν ὡς *μεσάζων*.

Πολλοὶ πολλάκις θὰ ἠρώτησαν πόθεν προήρχετο ἡ ἐξαιρετικὴ εὔνοια ἣν πρὸς αὐτὸν δεικνύει ἡ βασίλισσα· διατὶ αὕτη τῷ προσήνεγκε τίτλους εὐγενείας, οὓς ὁ μετριόφρων θεράπων πάντας ἠρνήθη, ἐκτὸς τοῦ **Esquire**· διατὶ τέλος ὁ ἐκ μαρμάρου μικρὸς ἀνδριὰς τοῦ **Brown** ὁ παρὰ τοῦ **Boehm** κατασκευασθεὶς εὑρίσκεται ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς ἀνάσσης του, ἐν μέσῳ τῶν εἰκόνων τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα, ἅτινα ἡ περιέργεια τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ δημοσίου πολλάκις ἀπέτεινεν, ἡ μόνη ἥτις δύναται νὰ δοθῇ ἀληθὴς ἀπάντησις εἶνε ἡ ἑξῆς: ὁ **John Brown** εἶνε τὸ ὄργανον τῶν πνευματικῶν τῆς ἀνάσσης σχέσεων μετὰ τοῦ μακαρίτου πρίγκιπος Ἀλβέρτου.

Πολλάκις ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης παρευρισκομένη εἰς ἐνδιαφέρον τι ὑπουργικὸν συμβούλιον ἠκούσθη νὰ ἐπιφυλάσσηται ὅπως ἐκφέρῃ γνώμην λέγουσα· «πρέπει νὰ συμβουλευθῶ πρῶτον τὴν ψυχὴν τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου.»

Εἰς Βαλμοράλ λοιπὸν ἐπικαλεῖται τοῦτον, οὗτος δὲ ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς.

Κλείεται ἐν τῷ μελετητηρίῳ τοῦ ἀποθανόντος διὰ πάντας τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ὄχι καὶ δι' αὐτήν· κάθηται ἐν τῇ προσφιλεῖ ἐκείνου καθέδρᾳ, ἐνώπιόν της δὲ ἐπὶ καθίσματός τινος τοποθετεῖ τὰ νυκτικὰ τοῦ μακαρίτου ἐνδύματα, ὡσανεὶ ταῦτα ἀνέμενον τὴν ἔλευσίν του. Μεγάλη πυρὰ τέλος ἀνάπτεται ἐν τῇ εὐρείᾳ ἑστίᾳ. Ὁ **John Brown** τότε μετὰ πάσης εὐλαβείας κομίζει ἐπὶ δίσκου τὸ **basin of gruel**, τὸν μετὰ *φάρου* δηλ. παρεσκευασμένον ζωμὸν, ὃν ὁ κύριός του καθ' ἑκάστην ἑσπέραν συνείθιζε νὰ πίνῃ, καὶ ἀποθέτει αὐτὸν ἐπὶ μικρᾶς τινος τραπέζης.

Ἡ βασίλισσα κρατεῖ τεμάχιόν τι χάρτου ἐπὶ τῶν γονάτων της ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ χειρὶ μολυβδίδα. Ἡ ἕδρα κινεῖται, κτυπᾷ καὶ ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κτυπημάτων τῶν ποδῶντης. Εἶνε γνωστὸν τὸ ἀλφάβητον τῶν πνευματιστῶν· δι' ὡρισμένου ἀριθμοῦ ἤχων δείκνυται ἕκαστον γράμμα. Ἡ Μεγαλειότης της ἐρωτᾷ, ὁ δὲ ἔμπιστος θεράπων **Brown** ἑρμηνεύει τὰς ἀποκρίσεις τοῦ πρίγκιπος. Ὁ νεκρὸς καὶ ἡ ζῶσα συνδιαλέγονται οὕτω περί τε τῶν ἐν τῷ ἄνω καὶ τῶν ἐν τῷ κάτω κόσμῳ πραγμάτων. Διὰ τῶν εὐσεβῶν δὲ τούτων ἑσπερίδων κατορθοῖ ἡ αὐτῆς ἀπαρηγόρητος Μεγαλειότης ἵνα ἐπ' ὀλίγον ἀνακουφίζηται, ἂν μὴ παρηγορῆται, διότι ἡ θλῖψίς της εἶνε ἐξ ἐκείνων αἵτινες δὲν παύουσιν εἰ μὴ μετὰ τῆς ζωῆς.

Γ. * *

ΤΙ ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύει τὰ ποσὰ, ἅτινα ἕκαστον τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν δαπανᾷ ἐτησίως διὰ τὰς πολεμικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, χερσαίας καὶ θαλασσίας.

Ῥωσσία, 912,500,000 φρ. — Ἀγγλία, 806,200,000.—Γαλλία 675,000,000. — Γερμανία, 533,700,000.— Αὐστρία, 278,700,000.— Ἰταλία, 245,200,000. —Ἱσπανία, 151,200,000. — Τουρκία, 125,000,000. — Ὁλλανδία, 73,700,000.—Βέλγιον, 47,500,000.—Μικρὰ Κρήτη τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου, 47,500,000. — Πορτογαλλία, 45,000,000.—Σουηδία, 32,500,000.—Δανία, 22,500,000.—Ἑλλὰς, 15,000,000. — Νορβηγία, 13,700,000. — Ἐλβετία, 13,700,000. Ἀθροίζοντες τὰ ποσὰ ταῦτα εὑρίσκομεν ὅτι ἡ Εὐρώπη δαπανᾷ κατ' ἔτος εἰς πολεμικὰς παρασκευὰς 4,024,000,000 φράγκων.

Διὰ τῆς δαπάνης ταύτης ἡ Εὐρώπη τηρεῖ διαρκῶς ὑπὸ τὰ ὅπλα 4,500,000 ἄνδρας.

Παραθέσαντες ἤδη τοὺς ἀριθμοὺς τούτους, ἂς μὴ παραλείψωμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1794 μέχρι τοῦ 1882 ὑπάρχουσι 36 περιπτώσεις διεθνοῦς διαιτησίας διαλυσάσης τὰς μεταξὺ ἐθνῶν ἀναφυείσας διενέξεις. Ἐκ τῶν περιπτώσεων τούτων 18 παρέχουσιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, 14 ἡ Ἀγγλία, 5 ἡ Γαλλία, 1 ἡ Γερμανία κτλ.

Τέλος, ἐνῷ κατὰ τὴν πρώτην τριακονταετίαν, ἀπὸ τοῦ 1794—1824, παρουσιάζονται τρεῖς μόνον περιπτώσεις διαιτησίας, τὴν δὲ δευτέραν, ἀπὸ τοῦ 1824—1854, μόνον 6, κατὰ τὰ τελευταῖα 28 ἔτη ἀπὸ τοῦ 1854—1882, αἱ διαιτησίαι συνεποσώθησαν εἰς 27, ἤτοι σχεδὸν μίαν κατ' ἔτος, ὅπερ ἴσως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀγαθὴ ἔνδειξις τῶν φιλειρηνικῶν διαθέσεων τῶν διαφόρων Κρατῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Γάλλος τις ἀββᾶς, προσκληθεὶς εἰς γεῦμα ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Κονδὲ, ἐλησμόνησε νὰ μεταβῇ εἰς αὐτό. Ἐντεῦθεν ὀργὴ μεγάλη τοῦ πρίγκιπος. ὅστις τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν συναντᾷ τὸν ἀββᾶν στρέφει αὐτῷ τὰ νῶτα.— Βλέπω εὐχαρίστως, λέγει τότε ὁ ἔξυπνος ἀββᾶς, ὅτι ἡ ὑψηλότης σου δὲν εἶνε καθόλου θυμωμένη ἐναντίον μου, διότι γνωρίζω ὅτι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς δὲν εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ στρέφῃ τὰ νῶτα.

*
* *

Κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου·

Εἷς τῶν διαβατῶν ἐμποδίζεται ὑπὸ μικροῦ ἐ-

παίτου, ὁ ὁποῖος τείνει πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

— Πολὺ μικρὸς βλέπω, ἄρχισες νὰ ζητιανεύῃς.

— Ὁ *μπαμπᾶς* μ' ἔβαλε, γιατὶ θέλει, λέει, νὰ μάθω καλὰ τὴ τέχνη!

*
* *

Ἀμερικανικόν·

Ἀμερικανὸς προσκληθεὶς εἰς μονομαχίαν διὰ πιστολίου ἀπήντησε πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του δι' ἐπιστολῆς τοιαύτης·

«Δὲν εἰμπορῶ νὰ δεχθῶ τὴν προτεινομένην μονομαχίαν. Διότι εἴτε σᾶς φονεύσω εἴτε μὲ φωνεύσητε, τὸ δυστύχημα θὰ εἶνε ἐξ ἴσου δεινὸν καὶ ἀνεπανόρθωτον. Ἰδοὺ τί σᾶς προτείνω ἐγώ. Νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ πλησίον δάσος, ὅπου νὰ ἐκλέξητε δένδρον ἴσον τὸ μέγεθος πρὸς τὸ σῶμά μου, καὶ νὰ τεθῆτε εἰς ὡρισμένην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν. Νὰ πυροβολήσητε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ἐπιτύχητε, θὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶχα ἄδικον καὶ θὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμην, ἐὰν δ' ἀποτύχητε θὰ μοῦ ζητήσητε συγγνώμην».

Ἡ λογικὴ αὕτη τοῦ Ἀμερικανοῦ δὲν σᾶς φαίνεται ἡ μόνη ὀρθὴ περὶ μονομαχίας;

*
* *

Κατὰ τὸ Κοράνιον ὁ ἄνθρωπος ἔχει δύο ἐχθροὺς, τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ: τὰ ὑπάρχοντά του καὶ τὰ τέκνα του.

*
* *

Κατὰ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου εἷς κύριος συναντᾷ παιδάριον μὲ τὴν *σάκκαν* ἐπ' ὤμου κλαῖον θρηνωδῶς·

— Μικρὲ, τί ἔχεις καὶ κλαῖς; ἐρωτᾷ ὁ κύριος.

— Ἡ μαμά μου μοῦ ἔδωσε δύο δεκάραις γιὰ νὰ πάω 'ς τὸ σχολεῖο, καὶ τῆς ἔχασα.

— Ἔ, καὶ γι' αὐτὸ λυπεῖσαι τόσο! Στάσου, λέγει ὁ φιλάνθρωπος κύριος, νὰ, νὰ σοῦ τὰς δώσω 'γὼ ταὶς δεκάραις σου, καὶ μὴ κλαῖς.

Καὶ ἀπομακρύνεται. Ἀλλ' ὁ μικρὸς ἐξακολουθεῖ τὰ κλάματα δυνατώτερα.

— Μὰ τί ἔχεις πάλι καὶ ξανάρχισες;

— Νὰ, ἂν δὲν ἔχανα τῆς δύο μου δεκάραις, τώρα θὰ εἶχα τέσσαρες!...

*
* *

Ὁ Β... νέος *καθὼς πρέπει* τρελλαίνεται διὰ τὰς διασκεδάσεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ταμεῖόν του πρὸ πολλοῦ ἐξηντλήθη, ἀναγκάζεται νὰ παίρνῃ δανεικὰ τὰ ὁποῖα ἐννοεῖται δὲν πολυφροντίζει νὰ ἐπιστρέφῃ. Πρότινος παρουσιάζεται εἰς τὸν τραπεζίτην Μ... ζητῶν διακόσια φράγκα. Ὁ Μ... ἀρνεῖται κατ' ἀρχάς, ἀλλ' εἰς τὰς πολλὰς παρακλήσεις τοῦ Β... κάμπτεται ἐπὶ τέλους καὶ δίδει τὰ 200 φράγκα, τὰ ὁποῖα καὶ *ξεγράφει* ἀμέσως. Φανταστῆτε λοιπὸν τὴν ἔκπληξίν του ὅτε μετ' ὀλίγας ἡμέρας βλέπει τὸν Β... νὰ τοῦ ἐπιστρέφῃ τὰ χρήματά του.

Δὲν παρέρχεται εἷς μὴν καὶ ὁ Β... παρουσιάζεται πάλιν ζητῶν νέον δάνειον.

— Ἄ, μάλιστα! ἀποκρίνεται ὁ πονηρὸς τραπεζίτης· μιὰ φορὰ 'γελάστηκα· μήπως θαῤῥεῖς πῶς θὰ γελασθῶ καὶ πάλι;..

*
* *

Ἐφημέριος χωρίου κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Εὐαγγελίου ὑπέπεσεν εἰς τὸ λάθος νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Χριστὸς διέθρεψεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας πέντε ἀνθρώπους μὲ πεντακισχιλίους ἄρτους ἀντὶ νὰ εἴπῃ ὅλως τὸ ἀντίθετον.

— Μπά, ἀνεφώνησεν εἷς τῶν ἀκροωμένων, ὁ Χονδρογιάννης, μεγάλο πρᾶμα! Κι' ἐγὼ 'μπορῶ νὰ τὸ κάμω.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς ἠσθάνθη τὸ λάθος του, ἀλλὰ δὲν ἀπήντησε τίποτε.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀπαγγέλλων τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον, ἠθέλησε νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ συμβὰν αὐτῷ ἀτύχημα. Ἔθεσε λοιπὸν τοὺς ἀριθμοὺς εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν, εἶτα δὲ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Χονδρογιάννην, τοῦ λέγει χλευαστικῶς.

— Ἔ, λοιπὸν, 'μπορεῖς καὶ σὺ νὰ κάμῃς τὸ ἴδιο;

Ἀλλ' ἐκεῖνος χωρὶς *νὰ τὰ χάσῃ*, ἀποκρίνεται ἀμέσως·

— Βέβαια, παππᾶ μου, μὲ τὰ περισσεύματα ποὺ μείναν ἀπὸ τὰ πέρυσι!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν κατεβάλλομεν τόσον κόπον διὰ νὰ νικήσωμεν τὰ ἐλαττώματά μας ὅσον διὰ νὰ τὰ κρύψωμεν, πολὺ ταχέως ἠθέλομεν ἀπαλλαχθῆ αὐτῶν.

—

Ποία διαφορὰ μεταξὺ ἡγεμόνος καὶ χωρικοῦ; Ὁποία μεταξὺ δύο πλίνθων ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης κατεσκευασμένων, ὧν ἡ μὲν εἶνε τεθειμένη εἰς τὸ ὕψος πύργου, ἡ δὲ εἰς τὸ βάθος ῥέκτος.

—

Ἅμα ἓν πολιτικὸν κόμμα ἐπιτύχῃ τοῦ γενικοῦ του σχεδίου, ἕκαστος τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ σκέπτεται ἀμέσως περὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, ὅπερ προσκόπτον εἰς τὰ συμφέροντα ἄλλων, φέρει σύγχυσιν εἰς τὸ κόμμα, διασπᾷ αὐτὸ, τὸ καταστρέφει, ἐντεῦθεν δὲ ἀκοσμία καὶ βλάβη καιρία τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Λίαν ἐπωφελῆ καινοτομίαν σκοπεῖ νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τοῖς ταχυδρομείοις τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἁρμόδιον Ὑπουργεῖον. Πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ μέσον τι δι' οὗ θὰ κατορθοῦται ἡ πρὸς τοὺς ἀποζολεῖς

ἐπιστροφὴ τῶν μὴ ἀφικομένων εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐπιστολῶν.

Οἱ ἀποστολεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν θέτουσιν ἐπὶ τῶν φακέλων τὸ ὄνομά των, ὅπερ δὲν θέλουσι νὰ κατασταθῇ γνωστόν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ νέον σύστημα δύνανται νὰ πράττωσι τοῦτο χωρὶς φόβον νὰ παραβιασθῇ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον τὸ ἀπόρρητον τῆς ἀνταποκρίσεώς των. Διὰ γόμμας θὰ προσκολλᾶται τεμάχιον μικρὸν χάρτου ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποστολέως, ὅπερ θ' ἀποκαλύπτηται ἀφαιρουμένου τοῦ ἐπ' αὐτοῦ προσκολληθέντος χάρτου. Οὕτω θὰ ἐπιστρέφηται ἀσφαλῶς ὅπου δεῖ ἢ δι' ὁποιονδήποτε λόγον μὴ παραληφθεῖσα ἀπὸ τοῦ ταχυδρομείου ἐπιστολή.

Ἀφίκετο πρό τινος εἰς νοσοκομεῖόν τι τῶν Παρισίων, προερχόμενος ἐκ Serquenay (Haute-Saône) ἀνήρ τις, ὅστις ὡδηγήθη ἐκεῖ ὅπως ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἰατρῶν καὶ ὅς τις παρέχει ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον περιέργων φυσιολογικῶν φαινομένων, ἐξ ὅσων ποτὲ παρουσιάσθησαν.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔχει ἡλικίαν 19 ἐτῶν καὶ 1]2, ὀνομάζεται δὲ Ἰωάννης Coudoist. Μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους, οὐδὲν παρεῖχε τὸ ἔκτακτον· εἶχε μὲν ὑψηλὸν ἀνάστημα φθάνον μέχρις 1 μέτρου καὶ 96 ἑκατοστῶν, ἀλλὰ τοῦτο περιωρίσθη μέχρι τοῦ βαθμοῦ τούτου, καὶ γενικῶς ἐνομίζετο ὅτι ἡ τοῦ σώματός του αὔξησις ὁριστικῶς ἔπαυσεν.

Μετρεῖται ὅμως αἴφνης τὴν 17 Μαΐου 1881 καὶ εὑρίσκεται ὅτι τὸ ἀνάστημά του ηὔξησε κατὰ 3 ἑκατοστά. Ἔκτοτε τακτικῶς ἐμετρεῖτο κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα καὶ πρὸς μεγάλην του ἔκπληξιν, πάντοτε ἔβλεπε διαφορὰν ἐπὶ πλέον. Τὴν 14 Σεπτεμβρίου ἰδίου ἔτους εἶχεν ἀνάστημα 2 μέτρων καὶ 8 ἑκατοστῶν.

Διαρκούσης τῆς νέας ταύτης αὐξήσεως ἠσθάνετο ζωηροὺς ἐντὸς τῶν ὀστῶν πόνους, προφανῶς δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ καθίστατο κυφόν. Τὴν 10 Ἰανουαρίου 1882 ὑπερέβη τὰ 2 μέτρα καὶ 17 ἑκατοστά, τὴν δὲ 15 Μαρτίου τὸ ἀνάστημά του ἔφθασε μέχρι 2 μέτρων καὶ 31 ἑκατοστῶν. Ἀπὸ τῆς 30 Ἰουνίου μόναι αἱ κνῆμαί του ηὔξανον, ἐνῷ συγχρόνως καθίσταντο αὗται ἀσθενέσταται. Ἤδη ἔχει ἀνάστημα 2 μέτρων καὶ 41 ἑκατοστῶν.

Ἡ βιαία αὕτη αὔξησις προσέβαλε τὴν ὑγείαν τοῦ ἀτυχοῦς Coudoist. Βήχει καὶ παρουσιάζει πάντα τὰ συμπτώματα βαρείας στηθικῆς ἀσθενείας· ἐπὶ πλέον αἰσθάνεται νευραλγίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων φρικώδεις ἐκβάλλει κραυγάς. Εἶνε ἰσχνότατος, ἕνεκα δὲ τούτου μᾶλλον ὑψηλὸν φαίνεται τὸ ἀνάστημά του, καὶ τέλος δὲν δύναται νὰ σταθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν, ἂν καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἔχει μεῖζον τῶν 60 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μῆκος.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἰατροῦ Λουκιανοῦ Létivier, ὅστις καὶ τὸν ὡδήγησεν εἰς Παρισίους ὅπως τὸν ὑποβάλῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν συναδέλφων του, οὐδεμία πιθανότης ὑπάρχει ὅτι θὰ ζήσῃ ἐπὶ πολύ. Καὶ αὐτὸς δ' οὗτος θεωρεῖ τὸν ἑαυτόν του ὡς εἰς θάνατον καταδεδικασμένον. Ἀλλὰ τοῦτο, λέγει, εἶν' εὐτύχημα δι' αὐτόν, ἀφοῦ δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅ,τι πάντες οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πράττουσι.

Τὸν παθολογικὸν τοῦτον γίγαντα συνώδευσαν εἰς Παρισίους ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἵτινες εἰσὶ δύο ἰσχυρότατοι χωρικοί, ὧν τὸ ἀνάστημα εἶνε ἐκ τῶν λίαν συνήθων, ἀφοῦ ὁ μὲν πατὴρ ἔχει ὕψος 1 μέτρου καὶ 82 ἑκατοστῶν ἡ δὲ μήτηρ 1 μ. καὶ 60 ἑκατοστῶν. Βεβαιοῦσι δὲ οὗτοι, ὅτι κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ὁ Coudoist εἶχε ἀτελεστάτην ἀνάπτυξιν.

Εἰς τοὺς δαμαστὰς τῶν λεόντων καὶ πανθήρων προσετέθησαν πρό τινων χρόνων καὶ οἱ δαμασταὶ τῶν . . . ψύλλων! Ἡ τέχνη μάλιστα τῶν τελευταίων τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἐσχάτως προώδευσεν, ὥστε κατορθώθη νὰ διδαχθῇ ὁ μικροσκοπικὸς ψύλλος νὰ σύρῃ μικρὰ ἁμάξια, νὰ ἐκτελῇ γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἀλλὰ πῶς φθάνουσιν, ἐρωτᾶτε, εἰς τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ἀποτέλεσμα; Ἰδοὺ πῶς:

Δένουσι διὰ μιᾶς τριχὸς ἐπί τινα χρόνον τὸν ὑπὸ διδασκαλίαν ψύλλον εἰς στερεόν τι μέρος. Ἡ θρὶξ περιβάλλει τὸν αὐχένα τοῦ ἐντόμου διὰ θηλειᾶς χαλαρᾶς, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ κίνδυνος νὰ τὸν πνίξῃ. Ἡ ἐργασία δὲ αὕτη κατορθοῦται τῇ βοηθείᾳ τοῦ μικροσκοπίου.

Ἐν ἀρχῇ ὁ ψύλλος μυρίας καταβάλλει προσπαθείας ὅπως διαφύγῃ· ματαίως ἐπιχειρεῖ ἐπανειλημμένως νὰ πηδήσῃ· εἶνε ἀδύνατον νὰ κινηθῇ κατανοεῖ τέλος τὸ ἀνωφελὲς τῶν ἀποπειρῶν του καὶ τὸ *παίρνει ἀπόφασι*. Τότε ἀντὶ νὰ πηδᾷ, ἀποφασίζει μόνον νὰ βαδίζῃ· ἔκτοτε δὲ δύνανται νὰ ζεύγωσιν αὐτόν.

Ὁπόταν ἐργασθῶσι πολὺ οἱ γυμναστικοὶ ψύλλοι, φυσικὰ ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ἀναλάβωσι τὰς ἐξαντληθείσας δυνάμεις των. Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, εἶνε ἀληθὲς ὅτι δεικνύουσι μεγάλην πρὸς αὐτοὺς στοργὴν οἱ δαμασταί των. Δαμάστριά τις ὁπόταν ἔβλεπεν ἀποκάμνοντας τοὺς ψύλλους της, ἀνεσήκωνε τὴν χειρίδα τῆς ἐσθῆτός της καὶ ἐτοποθέτει αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ εὐτραφοῦς βραχίονός της· οὗτοι ἔδακνον αὐτὴν ἰσχυρῶς, μετά τινας δὲ στιγμὰς ἐπανήρχιζον μετὰ τῆς αὐτῆς ὀρέξεως τὴν ἐργασίαν των μεθ' ἧς ὁ χειρῶναξ ἐπαναλαμβάνει τὸ ἔργον του, ἀφοῦ ἐρρόφησεν ὁλόκληρον ποτήριον καλοῦ οἴνου. Ἐντεῦθεν κατανοεῖ τις ὅτι δὲν εἶνε καὶ τόσῳ εὔκολον τὸ ἔργον τοῦ ψυλλοδαμαστοῦ· δὲν ὀφείλει τις ἐν τούτῳ νὰ καταναλώσῃ μόνον χρόνον, οὔτε νὰ χύσῃ μόνον ἱδρῶτα καταβάλλων μεγάλην ἐπιμονὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ὀφείλει νὰ χύσῃ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμά του.

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»